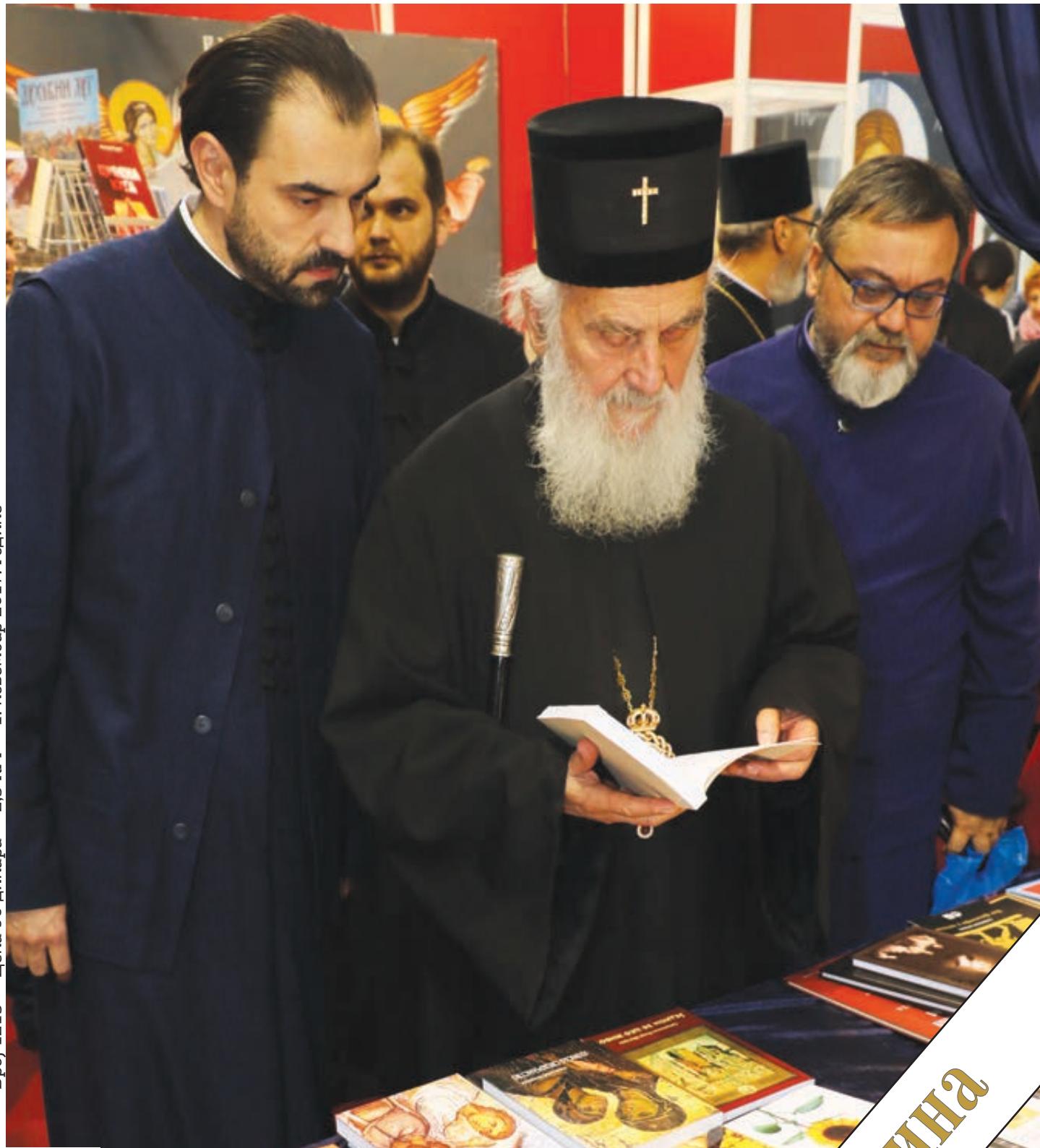

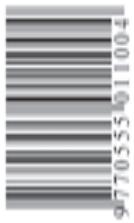
ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Број 1215 Цена 90 динара 2,5 KM 1. новембар 2017. године

ISSN 0555-0114
9770555011004

50 година

Реч-две уз насловну страну

Само је једна књига

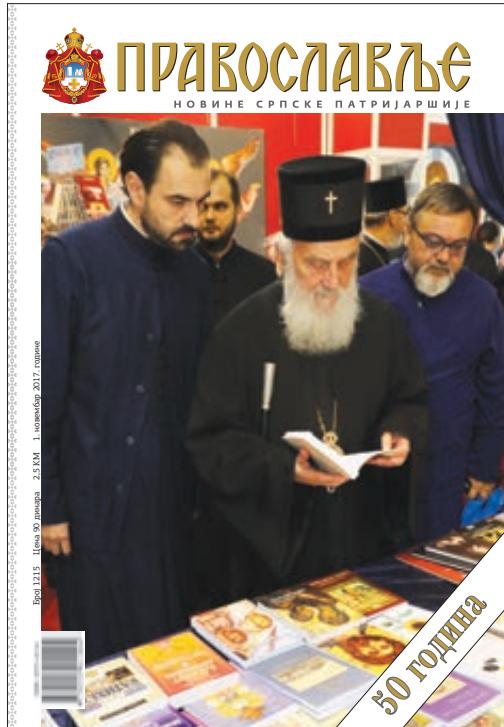
Није могуће правилно и праведно управљати светом без Бога и Светог писма.

Цорц Вашингтон

Недавно сам прочитао једну дивну мисао која гласи: *легоша тојезије је у штому што се на једну страницу може ставити цео универзум*. Папир све трпи. И љубав и мржњу. И лепоту и грубост. Кроз путописе дочарава пределе, а понекад разочара тужним крајем књиге. Ако нам пишу и ако некоме пишемо, остављамо иза себе траг. Остављамо белешку о нама, о ближњима. Тако смо бар некада комуницирали. Данас је, нажалост, комуникација сасвим другачија...

А са Богом? Да ли комуницирамо са Творцем *свега видљиво и невидљиво?* Како комуницирати са Творцем? Бог стално покушава да ступи у разговор са људима које је створио. Разговара са нама кроз Своју творевину. Кроз тишину. На првом месту кроз Свету чашу и кроз жртву Свог Сина, Господа Исуса Христа. Најчешће са Богом комуницирамо у светом храму, кроз молитву и кроз Библију! Библија није прашњава збирка застарелих писама упућених застарелим људима. Библија није нека врста приватног, тј. личног писма упућеног изабраним појединцима. Шта је Библија? Професор Радомир Ракић пише: „Библија није историјски уџбеник, иако је пуна историјских догађаја. Библија није ни научни приручник, мада излаже многе ствари о којима говори и наука. Библија није ни философско дело, иако обраћује философска питања. Библија није ни књижевно дело, премда садржи многе предивне књижевне саставе. Библија не излаже тек чињенице као што то чине школски уџбеници; она чини оно што не чини ниједна друга књига: излаже нам Божје речи, упознаје читаоца с Његовим делом и помаже читаоцу да се држи његових животних упутстава која имају вечну и незаменљиву вредност. Дакле, Библија, односно Свето писмо је књига о Богу. Она је и књига која приповеда о томе како Бог жели да живимо и какав живот да водимо.“

Библија је, на првом месту, реч Божја. Она је Божје откривење људима. У њој сазнајемо ко је Бог, ка-

кав наш однос треба да буде према Њему, као и наш однос према ближњима. У њој сазнајемо ко смо ми. У њој упознајемо себе кренувши од својих најузвишенијих стремљења па све до најтамнијих страна наше савести. Блажени Августин је проводио дане и ноћи проповедајући реч Божју народима Африке. Пре него што је доживео свој лични преобраћај, Бог му је био стран. Једног дана у врту чуо је дејчији глас који говори: *Узми и читај*. То је био тренутак његовог обраћења о коме Блажени Августин касније пише: „Узео сам Свето писмо, раширио корице и угледао текст из Посланице Римљанима: 'Него се обуците у Господа Исуса Христа'“ (13, 14).

Сви смо ми попут Блаженог Августина. Сви на крају осетимо ту исту жеђ за Богом и Његовом речју, јер пролазне ствари овога света не могу испунити наше срце као што може не-пролазна реч Божја. Глас детета који је Блажени Августин чуо упућен је и нама. Узмимо и читајмо. Јер само у Светом писму проналазимо храну која ће задовољити нашу глад. Почнимо са читањем...

У овом броју *Православља* Вашу пажњу усмеравамо на извештај са овогодишњег Сајма књига који је припремила Биљана Цинцар Костић, интервју са Преосвећеним Епископом бачким Иринејем за емисију „Седмица“ Радио-Београда, текст проф. др Бранка Ракића о косовскометохијском питању, разговор са Љиљаном Хабјановић Ђуровић који је водила Ана-Марија Симоновић, извештај са промоције нове књигеprotoјереја-ставрофора др Сава Јовића који је припремила Зорица Зец, као и текст Славице Лазић о уреднику *Православља* protoјереју-ставрофору Милану Д. Јанковићу, те сталне рубрике са прилогима о новим издањима, вестима из културе и науке, хришћанској света и живота наше помесне Цркве...

Блажени Августин

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја.

Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве.

Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ Митрополит загребачко-љубљански др Порфирије

Главни и одговорни уредник
Протођакон др Дамјан С. Божић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крупниковић

Лектор и коректор
Ана Јокић

Фотограф
Бакон Драган С. Танасијевић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двоброј. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intérmédiaire Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS3145007080000135615
Informativna Izdavacka Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Предплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113
e-mail: pravoslavlje@spc.rs – редакција
preplata@spc.rs – предплата
web: православље.срб ; www.pravoslavlje.rs

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и прилози објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и представља повреду ауторског права и кривично дело.

Графичка припрема, слог и прелом:
Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

СИР – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 – Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ Управе за сарадњу с Црквама и верским заједницама Владе Републике Србије

Графичка припрема овог, 1215. броја Православља, завршена је у уторак, 31. октобра 2017. године у 8.00 часова, када је у штампу предат овај број новина Српске Патријаршије.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1215

- 2 Само је једна књига**
Протођакон др Дамјан Божић
- 4 Богослужења, пријеми и посете Његове Светости Патријарха српског Г. Г. Иринеја
*Протођакон др Дамјан Божић***
- 6 Продукција верске и религиозне литературе између два Сајма књига**
Редакција „Православља“
- 12 Интервју Епископа бачког Иринеја Ани Томашевић за емисију „Седмица“ Радио-Београда 1 (15. октобар 2017)**
- 18 Представљена књига**
Јеванђељски мотиви у епским народним песмама
protoјереј-ставрофор др Сава Б. Јовића
3. Зец
- 22 Косовскометохијско питање је свегенерацијско питање – допринос „унутрашњем дијалогу о Косову и Метохији“ –**
Проф. др Бранко Ракић
- 26 Књиге за децу Љиљане Хабјановић Ђуровић**
Запис дечије душе гради човека
Ана-Марија Симоновић
- 30 Уредници Православља**
protoјереј-ставрофор Милан Д. Јанковић
Славица Лазић
- 32 Књига је дар за даривање**
A. M. C.
- 33 Блажени Теодорит, епископ Кирски**
Богољубива историја
или О аскетском начину живљења:
2. Јулијан
Превод са српској: Лазар Нешић
- 38 Јесењи семинар на Универзитету у Београду о међуверским темама**
gr Александар Раковић
- 40 Наука, уметност, култура...**
- 42 Кроз хришћански свет**
- 44 Из живота Цркве**
- 48 Огласи**

На насловној страни:
Патријарх српски Иринеј
на Сајму књига 2017. г.
фото: Ђакон Драган
С. Танасијевић

Богослужења, пријеми и посете Његове

Протођакон гр

Негова Светост Патријарх српски г. Иринеј примио је 10. октобра у Патријаршији српској у Београду Високопреосвећену Господу митрополите: аркадијског Василија (Мансура), хуранског Саву (Испера) и немачког и средњоевропског Исака (Бараката) у пратњи високопреподобног Архимандрита Прокопија из Антиохијске Православне Цркве. Патријарх српски г. Иринеј је захвалио цењеним гостима на братољубивој посети и указаном поштовању. Пријему је присуствовао Његово Преосвештенство викарни Епископ моравички г. Антоније. Високопреосвећени митрополити су изразили благодарност предстојатељу Српске Православне Цркве на братском пријему током кога су нагласили да се ближи крај ратним сукобима, у којима су пострадали многи хришћани и муслимани у Арапској Републици Сирији.

Уједно, 11. октобра, Патријарх Иринеј састао се са амбасадором Руске Федерације у Београду, Његовом Екселенцијом Александром Чепурином. Амбасадор је изразио предстојаје Православног топли пријатељства, кога су разделиле предстојећим и другим

благодарност тијelu Српске за њим током говарали о њим црквеној жавним јубилејима. Патријарх се захвалио уваженом госту на овој посети и указао

заном

поштовању. Пријему је присуствовао Епископ моравички Г. Антоније. Истог дана, Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је Његову Екселенцију Илијаса Илијадиса, амбасадора Републике Грчке у Београду. Пријему је присуствовао Његово Преосвештенство Епископ моравички Г. Антоније.

Упоследњим часовима Патријарх Иринеј је обишао радове у Храму Светог Саве на Врачару, где је у току завршетак постављања мозаика у куполи храма и припрема за израду и постављање иконостаса. Српског Патријарха дочекали су: дипл. инжењер архитектуре Златомир Ивановић, директор Бироа за изградњу Храма Светог Саве, и чланови Одбора за изградњу храма, затим Архимандрит Стефан (Шарић), настојајељ Светосавског храма; дипл. инжењер архитектуре ћакон Мирослав Николић, главни архитекта храма; др Драган Раденовић, вајар; и свештенство при Храму Светог Саве –protoјереј-ставрофор Радивоје Панић и јереји Предраг Продић и Иван Штрбачки. Патријарх је обишао храм и упознао се са досадашњом динамиком радова на постављању мозаика у куполи, која је у завршној фази и коју изводе руски мозаичари.

Нarednog dana, 12. oktobra, Његову Светост Патријарха српског г. Иринеја посетио је генерални директор Европске комисије задужен за суседне земље и преговоре о проширењу г. Кристијан Данијелсон, заједно са шефом Делегације Европске уније у Републици Србији г. Семом Фабрицијем. Кристијан Данијелсон је истакао неопходност дијалога као начина да се сачува вишерелигијска слика Балкана која служи као добар пример целој Европи. Пријему је присуствовао Његово Преосвештенство викарни Епископ моравички г. Антоније.

Проводом храмовне славе, Његова Светост Патријарх српски г. Иринеј служио је 14. октобра Свету Архијерејску Литургију у Храму Покрова Пресвете Богородице у Београду. Празничном богослужењу присуствовали су представници римокатоличке Цркве Светог Антуна, викар самостана отац Леополд и фра Илија – жупник и декан, представници Општине Звездара – председник г. Милош Игњатовић и секретар Скупштине г. Славко Бабић.

Светости Патријарха српског Г. Г. Иринеја

Дамјан Божић

Yчетвртак, 13. октобра, Патријарх Иринеј посетио је Чачанску гимназију, а поводом прославе 180 година постојања ове значајне просветне установе чији ћак је био и Првојерарх наше Цркве. У порти Храма Вазнесења Господњег Патријарха Иринеја дочекао је Епископ жички г. Јустин са свештенством храма. Поред свештенослужитеља, пред Његову Светост изашао је и градоначелник Чачка г. Милун Тодоровић са сарадницима.

Yуторак, 17. октобра, а на празник Светих Стефана и Јелене Штиљановић, Његова Светост Патријарх српски г. Иринеј молитвено је присуствовао Светој Архијерејској Литургији у Саборном храму у Београду. Литургију је служио Његово Преосвештенство Епископ моравички г. Антоније. Поред Патријарха Иринеја молитвено су присуствовали и Преосвештена Господа епископи будимљанско-никшићки Јоаникије и рашко-призренски Теодосије, као и гости из Русије и Пољске.

Истог дана, а у послеподневним часовима, Патријарх Иринеј присуствовао је представљању књиге Јеванђељски мотиви у епским народним песмама. Аутор јеprotoјереј-ставрофор др Саво Б. Јовић, главни секретар Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Уводно слово и благослов скупу произнео је Његова Светост Патријарх српски г. Иринеј који је казао да је докторска дисертација уваженог проте Саве Јовића драгоценна бесцен књига у овом времену када помало заборављамо историју и традицију, и да указује на епску песму која је одржала наш народ у најтежем времену. Промоција је одржана у Дому Војске Србије.

Негова Светост Патријарх српски г. Иринеј дочекао је 20. октобра у Храму Светог Саве на Врачару министра одбране Руске Федерације г. Сергеја Шојгуа у пратњи министра одбране Републике Србије г. Александра Вулина.

Патријарх српски г. Иринеј примио је 23. октобра у згради Српске Патријаршије г-дина Зорана Ђорђевића, министра за рад, запошљавање, борачка и социјална питања у Влади Републике Србије. Пријему су присуствовали сарадници министра, као и Његово Преосвештенство викарни Епископ моравички г. Антоније и директор Патријаршијске управне канцеларије protoјереј-ставрофор Стојадин Павловић.

Истог дана Патријарх Иринеј саставао се са делегацијом хуманитарног удружења „Пријатељи Свете Горе“, предвођену Његовим Високопреосвештенством Митрополитом диоклијским г. Калистом (Вером). Митрополит Калист је изразио благодарност предстојатељу Српске Православне Цркве на срдачном и братском пријему, током којег су разговарали о пројектима и донацијама овог хуманитарног удружења намењеним и упућеним манастиру Хиландару. Пријему су присуствовали сарадници Митрополита Калиста, чланови удружења „Пријатељи Свете Горе“ из Велике Британије, као и Његово Преосвештенство викарни Епископ моравички г. Антоније.

Следећи сусрет Његове Светости Патријарха српског г. Иринеја био је са протопрезвитером Григоријем Стамковулосом и др Григоријем Лиантасом, професорима Високе богословске академије из Солуна. Уважени професори су изразили благодарност предстојатељу Српске Православне Цркве на пријему током којег су, између остalog, разговарали и о студијама српских студената у образовној институцији. Патријарх српски г. Иринеј је захвалио уваженим гостима на посети.

Патријарх српски г. Иринеј посетио је, 24. октобра, 62. Сајам књига у Београду. Пријствовао је представљању пројекта „Душу нису убили“ у организацији Представништва Републике Српске у Србији и Управе за сарадњу са Србима у дијаспори и региону. После промоције, Његова Светост Патријарх српски г. Иринеј посетио је штанд Светог Архијерејског Синода СПЦ који је поверио организацији Уредништва Православља новина Српске Патријаршије. Такође, Патријарх Иринеј обишао је штанд Православне речи као и многе друге.

Нarednog дана, 25. октобра, у Патријаршији српској у Београду, Патријарх Иринеј примио је Његову Екселенцију Валерија Бриљова, амбасадора Републике Белорусије у Београду. Истог дана Његова Светост Патријарх српски г. Иринеј примио је делегацију Малабарске Цркве из Индије, предвођену Његовим Високопреосвештенством Митрополитом источноамеричким г. Захаријем Мар Николајем. Пријему су присуствовали сарадници Високопреосвештена Митрополита, protoјереји Асвин Фернандис и Аврам Томас, као и Његово Преосвештенство викарни Епископ моравички г. Антоније.

СЕДА
НОВА ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ

Београдски међународни сајам књига

Продукција верске и религиозне литературе између два Сајма књига

На простору пет хала, у седам празничних дана од 22. октобра приређен је 62. Међународни београдски сајам књига. Присутно је било више од 450 домаћих и 50-ак страних излагача

IIIта је то што и гвоздена врата отвара ... лепа реч, до ње доћи потребан је кључ ... а Кључ је у књизи ... мото је овогодишњег сусрета књиге и љубитеља лепе речи.

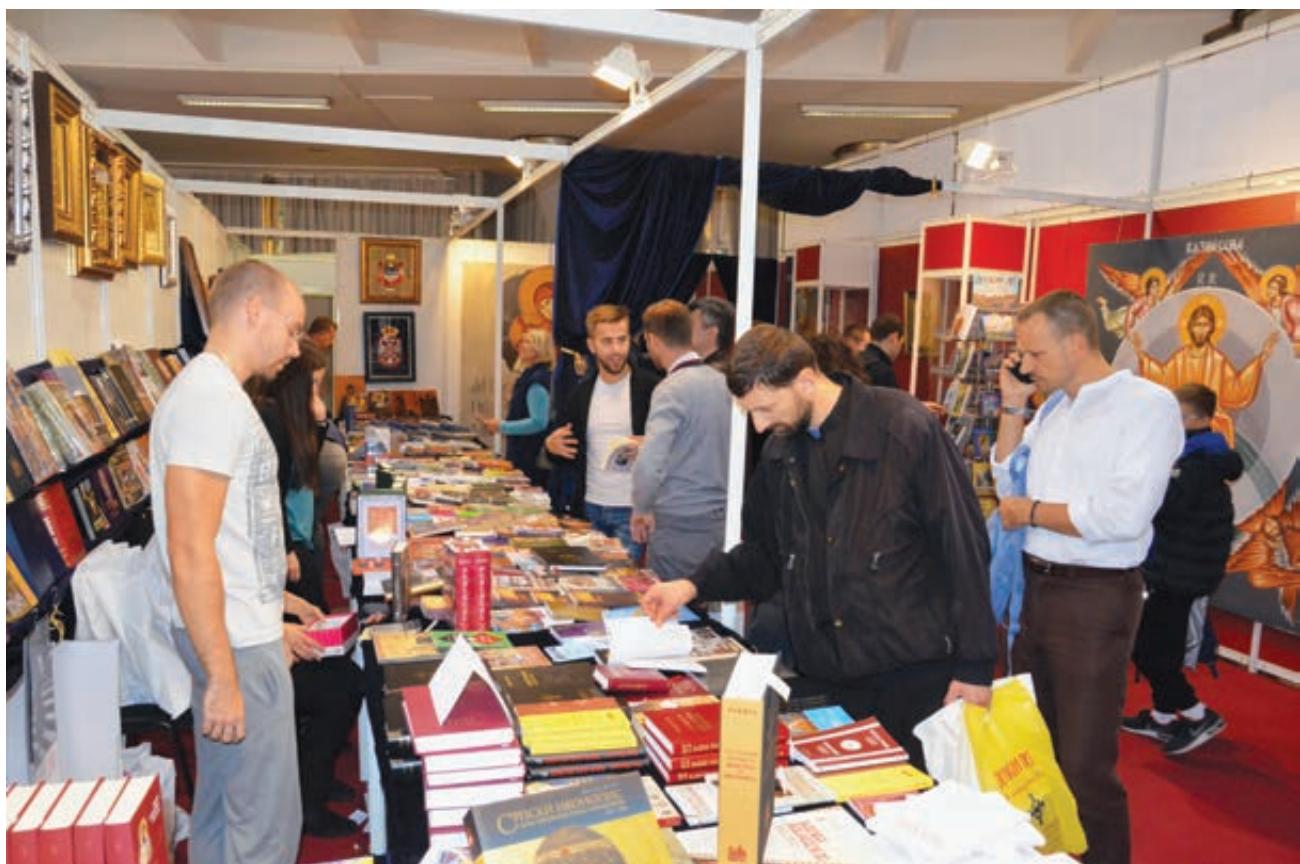
На простору пет хала, у седам празничних дана од 22. октобра приређен је 62. Међународни београдски сајам књига. Присутно је било више од 450 домаћих и 50-ак страних излагача, које је, према прелиминарним проценама, посетило око двеста хиљада људи.

Уместо земље, почасни гост је *Књижевност на немачком језику*. Том, једном језику припадају четири средњоевропске земље: Немачка, Аустрија, Швајцарска и Лихтенштајн. На том језичком простору писали су Гете, Шилер, Томас Ман, Хегел, Кант, Макс Вебер и српски пријатељ Петер Хандке. Излагачи Госта-домаћина ће читаоце упознати са 1.000 наслова – од којих 350 премијерно, управо пристиглих са завршеног сајма књиге у Франкфурту. У првећем програму који ће представити српско-немачке књижевне везе, *Сусрет са немачким славистима* – публици ће се обратити Габријела Шуберт, Ангела Рихтер, Роберт Ходел, Јерг Шулте... ВИП-гостом Сајма сматра се немачка књижевница Херта Милер, добитница Нобелове награде. Она је из породице немачке мањине из Румуније, која је доцније прешла да живи у Немачкој, у чијим се радовима код домаће публике примећује препознатљивост коју је она потврдила тиме да је рођена на Балкану.

Част да свечано отворе Сајамске дане припада је Карл Макус Гаусу, аустријском публицисти и академи-

ку САНУ, Миру Вуксановићу. Први је, као гост, реч добио Карл Макус Гаус, филолог и историчар, аустријски есејиста и путописац, рођен (1954) у Салцбургу од родитеља који су 1945. дошли из Футога – Војводине. Главни је уредник књижевног часописа *Лишерашур унг Криштик* за који пише чланке и есеје. Бави се и тематиком етничких мањина. Члан је Немачке академије за језик и поезију, и добитник је бројних награда. Својим залагањем допринео је да писци попут Андрића, Киша, Тишме – на немачком говорном подручју буду препознати као литерати значајни за светску књижевност.

Свој говор на отварању 62. Београдског сајма књиге отпочео је поносном напоменом да је у случају немачког језика – *од чешчири настало једно*. Затим је истакао да – Немачка, Швајцарска, Лихтенштајн и Аустрија учествују у заједничкој историји, али да у исто време – *још од средње века, имају свака своје особености и власништве традиције, које су дојринеле томе да се ове земље културно-историјски различито развијају*. Међутим, иако је у историји било турбуленција – *данас је још ико довео у тештање тврђњу да Аустрија није исто што и Немачка, или да Лихтенштајн није немачка државица која тек историјском неправдом није десила некој већеј немачкој царству, као и то што је и Швајцарска – „Швајцарска“, а не некакав огранак Аустрије или још једна неостварена немачка покрајина...* Додао је да за бојајство ласова и звукова савремена књижевност на немачком језику има да захвали утраво чињеници да не постоји једна обавезујућа и узорна норма, већ неколико различитих варијаната стандардног

језика, али разлике нису толико велике да не би и даље све време било речи о једном немачком језику.

Као да је реч о договору, сасвим у једном природном току на ове речи надовезао је своје други говорник на отварању, утврдивши да су од једног малог српског језика настала четири. Академик Миро Вуксановић, свој експозе отпочео је речима: *Недавно су листови у малим и великим земљама пренели вест о двојици људи који једини знају свој језик „ајайанеко“ – они не разговарају, немaju o чему ... поштом је неко јавио да у сеоцешу у кањону чисте реке, крај православног манастира, живе две осамљене жене – не разговарају, јер су им мужеви угинули на суројим странама у рату ... живе и браћа и сестра, али не разговарају; браћа је свој језик назвао ирнојорски – сестра није оставила свој српски, којим су говорили њихови треци и родиштељи ... – један језик је сада разврстан у четири књижевности, са четири имена, у четири земље. А њихови су књижевници до јуче писали на истом језику. Подсетио је да је на српском језику настала књижевност која траје миленијум, и која је имала своје народне певаче и приповедаче, а има и писце. Они су користили око пет стотина хиљада речи... Међутим, академик Вуксановић је због тешких прилика у нашем простору изразио бојазан да ће српски језик доживети судбину језика ајайанеко или једног од скоро три (од седам) хиљаде језика који су данас у изумирању. Са овим језицима, вели академик, нестаће једна мала васиона мисли и осећања.*

Колико је верских издавача од укупно пријављених 500 излагача из 50 земаља, и какав је пресек овогодишње издавачке продукције, покушали смо да сазнамо

анализом наслова који су се нашли пред посетиоцима у Хали 1 (први прстен) и Хали 4. Приметан изостанак традиционално одличних епархијских издања, која су била на понос Српске Цркве, као што је случај са Епархијом жичком, Врањском епархијом и Браничевском епархијом, говоре о тешком времену за црквено издаваштво, што је тренд последњих година. С обзиром на велики број изузетних књига из ранијих година који се налазе на штандовима верских издавача расутим на непрегледним местима, што значи да ће најзначајније књиге видети мали број посетилаца, требало би размислити да се понови пракса из ранијих година и излагачки простор боље распореди, о чему треба већ сада преговарати. Велика је потрага за већим просторима, а верски издавачи би требали да се изборе за озбиљније место у главној хали, где се сада налази штанд Српске Православне Цркве који са благословом Светог Архијерејског Синода организује редакција *Православља* – који заступа више издавача црквено-богословске и верске литературе, али нема капацитет да представи сва православна издања. Треба истаћи да слика издавачких домета црквених издавача није реална на Сајму, с обзиром на то да се мноштво богатих издања најбоље може видети у књижари Богословског факултета.

Општи је утисак издавача и посетилаца да је приметан мањи број нових наслова и да издаваштво стагнира, да су попусти симболични, али и да је куповна моћ знатно слабија. Исти тренд видљив је и код црквених издавача. Своја издања на Сајму Српска Православна Црква представила је понудивши готово хиљаду

старих актуелних наслова и мањи број нових. Црквено-издавачку делатност представљају домаћа црквена издања Светог Архијерејског Синода и Патријаршијског управног одбора, као и епархијска издања и продукција самосталних издавача.

Браничевска епархија нема свој штанд, али је у жижи интересовања због штампања капиталног дела Флоровског, које се може пронаћи на штанду Богословског факултета и на штанду „Каленића“.

Епархија горњокарловачка од нових издања штампала је књигу професора Теолошког факултета у Солуну Панајотиса Ифандиса *Позив, јут и йричасност*, и *Шематизам Епархије Ђорђокарловачке*, који се појавио после 120 година. Поводом обележавања десет година од оснивања манастира Богородице Тројеручице у Доњем Будацком, уочи Сајма је изашла монографија о манастиру. У припреми су историјске књиге о Светом Сави Трлајићу Горњокарловачком и Епископу горњокарловачком Сергију Каћанском.

„Истина“ Епархије далматинске представила је нови часопис *Истина* и књиге које својим садржајем могу да послуже богословима, студентима и верном народу. Издавамо *Поуке Светог Григорија Ниског, Смрти, где ћи је жалац* Александра Шмемана, зборник о Флоровском Блејна и *Црква у Стону и Далмацији* Епископа Никодима Милаша. У припреми је књига игумана манастира Крупе Герасима Зељића *Житије* у три тома, и нова књига из сабраних дела Епископа Никодима Милаша која ће заокружити стваралачку продукцију владике, веома образованог и утицајног научника чији су текстови објављени у

осам књига. Популарно писану књигу *Среће ми чисто, сазнај Господе* написала је игуманија сестринства Тројеручице мати Матрона. Од капиталних издања издвајају се монографије манастира Крупа, Крка и Драговић. Вредна пажње је чињеница да је ова епархија, са вероватно најскромнијим буџетом, током 18 година објавила 60 наслова.

„Беседа“ Епархије бачке је ове године објавила дело Светог Максима Исповедника *О разним недоумицама, и Христов наук*, веома лепо илустровану дечију енциклопедију. Потребно је истаћи и *Дојматске сийсе* Светог Василија Великог и *Дојматске сийсе* Светог Григорија Ниског. Остаје забележено да је прошле године ова издавачка кућа направила прави подвих штампањем *Изабраних дела* у осам књига Григорија Паламе.

Епархија шумадијска, „Каленић“ ове године има нову књигу, трећи део беседа оца Александра Шмемана и *Дух ранохришћанске мисли* Роберта Луиса Вилкема.

Прекоморски црквени издавачи нису имали своје штандове, али су своја издања представили на штанду СПЦ. Тако су посетиоци имали прилике да се упознају и са издаваштвом епархија СПЦ из Северне Америке. Конкретно, „Себастијан прес“ Епархије западноамеричке уочи сајма књига издао је више наслова, међу њима књиге Кристијана Бобена *Различићи предели неба* и дело Мартина Хенглеа *Син Божији*, затим житије Св. Мардарија итд. „Источник“ Епархије канадске издао је неколико нових наслова – међу којима су посебно занимљиве две књиге – *Исусова молитва и искуство Светоја Духа* о. Д. Станилоје у преводу Вл.

канадског Митрофана, и књига *Речи за израђивање : 300 духовних ћлава из филокалијске мудрости оца Димитрија* које је сабрао монах Игњатије.

„Видослов“ Епархије захумско-херцеговачке и приморске изложио је три броја часописа *Видослов* и друго издање Шмемановог *Дневника*, као и књигу *Ако јоштој живот јел им да живим* Митрополита Николаја.

Рашко-призренска епархија представила је на штанду репрント издање књиге Владике Атанасија *Og Косова go Јадовна*, а вредно пажње је капитално дело које изазива велику пажњу посетилаца од прошле године *Задужбине Косова*. И монографије *Дечанска ризница* Мирјане Шакоте и *Манастир Грачаница* Милке Чанак Медић и Бранислава Тодића су у жижи интересовања публике.

„Глас Цркве“ Епархије шабачке штампао је актуелну монографију *Празник светиљости тихе*, коју је написао ђакон Љубомир Ранковић поводом 50-годишњег епископског рада Епископа Лаврентија.

„Светигора“ Митрополије црногорско-приморске представила је књиге посвећене Светом Јовану Владимиру у пет томова, и тротомну књигу о животу др Недељка Кангре. Презентован је и план за следеће томове посвећене Светом Јовану Владимиру које ће обухватити зборник радова и остале списе, чиме ће

опус књига бити заокружен у десет томова. Из штампе је изашла и монографија манастира Ком. Посебна пажња посвећена је најмлађима. Штампано је 11 дечијих књига, четири бојанке, *Молитвеник за најмлађе*, *Јеванђеље за децу* и *Поуке Старца Пајсија*. Вероучитељи су посебно заинтересовани за књигу *Og Јасићира до светишића* о Светом Василију.

Епархија нишка није имала свој штанд, али су на штанду СПЦ била представљена и издања ове Епархије, која је недавно објавила и шести том *Сабраних дела Светог Јована Златоустог*.

На штанду СПЦ своја издања представила је и Епархија будмиљанско-никшићка – међу њима и недавно објављену прву књигу из Библиотеке „Цркве и манастири Епархије будимљанско-никшићке“ – монографију *Светишићи Бањана и Опуштих Рудина : штајови и исходи од палеолита до наших дана* Слободана Раичевића...

Музеј Српске Православне Цркве на истом штанду представио је своје најновије издање – капиталну монографију Миљане Матић *Српски иконографији у доба обновљене Пећке Патријаршије 1557–1690*, опремљену квалитетним фотографијама, именским регистрима и резимеима на енглеском и руском језику, која је била једна од продаванијих књига. У овој публикацији, која представља изменено и допуњено издање истоимене докторске дисертације, прикупљени су подаци о иконама Срба иконописаца са подручја обновљене Пећке Патријаршије чија се јурисдикција протезала на територију неколико данашњих држава: Србију, Црну Гору, Босну и Херцеговину, Хрватску, Македонију, Бугарску, Мађарску и Словачку.

Манастир Хиландар издао је између два Сајма две књиге Софронија Сахарова: *Прейиска са протојерејем Георгијем Флоровским и Писма у Русију*. Као саиздавачи штампали су и велики зборник *Књићу о молитви Господњој*, а у едицији „Хиландарски преводи и путокази“ појавила су се нова издања књига која читаоци прате десет година: Павле Евдокимов *Христос у ру-*

Другог дана Сајма је у пратњи црквених отаца, хале и штандове писане речи посетио и Патријарх српски Иринеј. Он је најпре присуствовао промоцији пројекта Удружења „Српско-русок моста“ Душу нису убили, који су уз његов благослов, а поводом 25 година од оснивања Републике Српске, подржали Представништво Републике Српске у Србији, Управа за сарадњу са Србима у дијаспори и региону, те Министарство просвете и културе у влади Републике Српске. Пројекат *Душу нису убили* се састоји од истоимене књиге – ауторке Мире Лолић-Мочевић и документарног филма о страдању српских цивила у БиХ у XX веку – према сведочењу бо-оро учесника у последњем рату. Са тог места Патријарх Српски је послао поруку да *кrv и страдање српских цивила у ратовима треба да буду сeme нашег новог нараштаја...* и истакао да народи који своју историју граде на злочинима над Србима, немају будућност јер постоји земаљска правда, али постоји и Божија правда. Свјатејши је рекао да треба да чувамо Републику Српску и онога који је води, јер је то пут и начин да се она сачува. На крају обраћања Патријарх је подвукao: „Не заборавите да не смето заборавити.“

ској мисли, Старац Пајсије Светогорац, двадесето издање *Лесишице*, репрント *Хиландарског молитвенника*, као и *Света Гора – обнова у рају* Грејема Спика у преводу Владете Јанковића, која открива колико су људи са британског континента упознати са Светом Гором. У припреми је друго допуњено издање велике монографије *Манастир Хиландар* која је изашла прошле године, а ускоро излази и на руском језику. У наредна три месеца појавиће се преко 20 наслова овог манастира, од којих посебно треба истаћи Ивана Иљина, великог руског филозофа чија дела се штампају у шест књига и студију Кипријана Керна. Манастир је покренуо нову едицију „Из Хиландарске библиотеке“, која ће се представити искреном исповедном књигом хиландарског игумана Методија *Дешавања у Хиландару*.

Манастир Сланци је на штанду изложио књиге *Живош Срба на Косову* Јанићија Поповића и *Писмо српског конзула* Бранка Перуничића, а обновљена је књига Митрополита Амфилохија *Нема леђше вере од хришћанске*.

Манастир Светог Луке из Бошњака је издао последњу књигу из трилогије оца Алексеја *Приче из незаборава*, топле приче о људским судбинама на поученије и утешеније, и треће издање књиге *Трајање за духовним видом*.

Манастир Градац је уочи сајма издао три нова наслова: у сарадњи са Библијским институтом Православног богословског факултета Универзитета у Београду књигу Маргарет Мичел *Павле, Коринћани и рођење хришћанске херменеутике*, а самостално *Житије Свете краљице Јелене Архијискога Данила Друго* (ново издање са научним коментарима), и капиталну монографију Оливере Кандић, Милете Продановића и Катарине Митровић о манастиру Градац, опремљену фотографијама Светлане Дингарац.

Хришћански културни центар „др Радован Биговић“ представио је прву књигу из новопокренуте библиотеке „Хришћански извори“ – *Делајеља / Практикоса* Евагрија Понтијског, билингвално издање опремљено

коментарима и индексима библијских стихова, имена и кључних термина: у овој књизи се поред *Практикоса* налазе и следећи списи Евагрија Понтијског: *Монасима у манастирима и заједницама, Поука девици, Писмо о вери*, и неколико изабраних писама, такође опремљени коментарима и индексима.

„Арс Либри“ традиционално за Сајам штампа нове књиге академика Владете Јеротића. Пред Сајам су се појавили наслови *Добро и зло ћаре заједно* и *О српаху*, као и „Изабрана дела“ у 16 књига академика Јеротића. „Логос“ са поносом представља *Писма Достојевског* у три тома. „Православна реч“ је презентовала књигу *Јеванђељски моливи у ейској народној поезији* др Сава Б. Јовића.

Самостални издавачи изненадили су изванредном продукцијом. „Отачник“ је штампао књигу водећег православног интелектуалца нашег доба Сергеја Авенинцева *Хришћанство у XX веку*, монографију Сергеја Булгакова *Икона и иконопиштовање* у преводу проф др Илије Марића и *Хришћанство и филм*, зборник текстова Владимира Коларића. „Бернар“ је штампао *Разговоре са старцем Илијом*, које је приредио Игњатије Шестаков, *Православни витез Николај Васиљевич Гојољ* и књигу Андреја Ткачева *Да не би ошишили*. У едицији „Изабрана дела Гилберта Честертона“ појавиле су се две нове књиге *Јеретици* и роман *Повратак Дон Кихота*.

Библиотека „Образ светачки“ штампала је *Очинске поуке* Старца Јефрема Филотејског, *Бићу ти отац, и буди ми чедо* Светог Алексеја Мечова, *Чуда Божија у XXI веку – како се Господ јавља свима који ћа траже*, записи и сведочења, *Аскетске проповеди* Светог Игњатија Брјанчанинова, *Позив на сиасење – како су обични људи пронашли Бога*, чудесне приче из свакодневице и *Не остављај нас, Оче блај – Свети Нектарије Егински учи и лечи*, кратак животопис, нова чуда, писма и поуке егинског чудотворца.

Редакција „Православља“

Фото: Ђакон Драган С. Танасијевић и Данко Стражинић

Интервју Епископа бачког Иринеја

Ани Томашевић за емисију „Седмица“

Радио-Београда 1 (15. октобар 2017)

Редови који следе представљају пуну, језички и стилски „умивену“, ауторизовану верзију интервјуа. Његов сажетак је претходних дана објављиван и коментарисан у медијима.

Ово је „Седмица“ Радио-Београда 1. Право, па и обавеза Српске Православне Цркве да учествује у унутрашњем дијалогу о Косову суштински су легитими и неспорни. Они су, позивом председника Републике, признати и у формалном смислу. Јављају се, међутим, покушаји да се они релативизују, минимизирају и оспоре.

Ваше Преосвештенство, најпре хвала што говорите за „Седмицу“, а одмах и питање: како објашњавате оваква настојања и свест која их обликује?

– Хвала вама за позив и за могућност да се на овако озбиљне теме озбиљно поразговара, као што и доликује Вама као уредници и првом програму Радио-Београда. Хтео бих, најпре, да кажем како лично сматрам да унущаши дијалог није најсрећнији израз. Ја бих пре рекао да се ради о свесрпском или свенародном дијалогу, а у том смислу он је и унутрашњи и спољашњи. Како год да узмемо, веома је важан управо због тога што се ради о решавању Гордијевог чвора званог проблем Косова и Метохије или косовска криза, а ја бих пре рекао – дубока угроженост и тренутна окупација Косова и Метохије, као и нелегитимно проглашавање његове наводне независности. Све то изискује суштински, свенародни, став и одговор. У том смислу, позив на дијалог је сасвим уместан и користан. Никада једна група људи, ма колико била добронамерна, – претпоставимо притом да нису у питању политичари него, рецимо, научници, књижевници, уметници, и то махом академици, – не може увек са сигурношћу тврдити да баш она изражава став већине, а камоли став свих. То ни ми, епископи и остали пастири Цркве, не можемо тврдити за себе, а још мање то можемо тврдити за све вернике Цркве или за народ у целини. Добро је, значи, ослушнути разне гласове, разна мишљења.

У којем год правцу да се иде – било у правцу даљег попуштања, што значи наше постепене капитулације по питању Косова и Метохије, било у правцу одбране нашег легитимног права на сопствену територију, која никад у историји није била албанска територија, а као српска територија је духовно и идентитетски најважнија српска територија, – сваки покушај решавања мора се, у сваком случају, засновати на ставу огромне већине нашега народа. Без обзира на ток разговора и преговора, као и на пратеће међународне притиске, немогуће је доносити далекосежне одлуке или вући радикалне потезе (као што је мењање Устава, као што је пристајање на нове минимуме, нове „црвене линије“ које то можда и нису), а да иза тога не стоји већина народа. Није ствар само у поштовању демократских процедура, које се данас сматрају обавезнима и које су свакако боље него ауторитарни системи у којима одлучује мали број људи или само један човек, него у томе што у стварном животу није одржично никакво решење против којега је већина.

То, ако хоћете, видимо и на негативном примеру понашања албанске већине на Косову и Метохији. Не бих да сад улазим у тематику како је уопште дошло до етничке мајоризације албанског народа на Косову и Метохији на штету тамошњега српског народа; просто напомињем да је, нажалост, до тога дошло насиљем, а не природним путем. То се не сме губити из вида и не може се допустити да нам Запад соли памет да Арбанаси, зато што су већина, имају право на територију. Каталонци су у Каталонији већина, па тај исти Запад каже да немају право на заједничку територију и суверенитет. Било како било, став већине да треба прогласити независност, макар и на своју штету, ипак је одиграо крупну улогу у развоју догађаја. Без те већинске подршке, постигнуте и пропагандом, па и неким грешкама са наше, српске стране, ствари би се мало друкчије одвијале.

Није то, наравно, био пресудан чинилац. Све кључне одлуке су, колико знам, доносили моћни странци. Ни једну једину нису донели косовско-метохијски Албанци сами нити смо ми могли да изменимо договоре и планове коване у време када је Русија била Јељцинова Русија, Русија на коленима, када Кина још није била на великој светској позорници, када смо ми били потпуно сами, када су наши политички вођи кукали и молили Козирјева, тадашњег руског министра иностраних послова, да нам помогне и на Косову и у Босни и Херцеговини и када је он са хладним подсмехом, имајући породицу већ стално настањену у САД, презиво одговорио: „Немате шта да очекујете“.

Имамо резултат који имамо. Имамо га захваљујући споју оба елемента, односно синхронизованом деловању споља и изнутра. Свестан тога, мислим да је дијалог – зовимо га унутрашњим или свенародним, свесрпским – користан јер заиста може да покаже шта народ мисли. То не значи да пристајемо на једноумље или да нам је циљ једноумље. Оно је апсолутно немогуће у животу, у било ком периоду. Уз то, оно је неприродно и нечовечно. Неизнуђени, недирговани, неизманипулисани дијалог одузима могућност било којој елити – правој, самозваној, политичкој, интелектуалној, медијској, па и црквеној – да мисли како има право да говори у име свих. Да би дијалог био плодан и користан, он мора бити слободан и искрен: не сме бити никаквих ограничења, не сме се начији став унапред оквалификовати оваквим или онаквим. А када се овако заиста утврди шта је већински став, онда га сви, почевши од државног врха, морају уважавати.

Српска Православна Црква је, на неки начин, већ скицирала становиште по овом питању. На чему се оно темељи?
– Овде бих морао да вас донекле исправим, односно допуним, и то управо у духу онога што сам сада говорио. Врло је тешко говорити о ставу Српске Православне Цркве, и то „већ скицираном“.

Постоји став многих црквених људи, укључујући и мене као Вашег саговорника у овом тренутку. У крајњој линији, свако има свој став и сви имамо свој став. Моје дубоко убеђење јесте да ће став огромне, чак апсолутне већине верникâ Српске Православне Цркве бити јединствен и да они неће бити за даље уступке по питању Косова и Метохије него за сваки напор да се оно очува као део српске државе, као српска територија, као наше алфа и омега у суштинском, идентитетском смислу. То никако не значи, како би хтели да протумаче злонамерни људи, да ми желимо да онде постоје само Срби, а да других уопште нема или да их има, али да немају иста права као ми. Такво становиште нам није било својствено никада, па ни у временима када је Србија могла да несметано и некажњено изврши такозвано етничко чишћење, као, рецимо, после балканских ратова. Српски народ га није вршио, а неки други су га вршили, и до данас врше, на штету српскога народа.

Свим овим хоћу да кажем да постоји једна важна компонента, коју, нажалост, у нашој јавности многи не разумеју. Било би, разуме се, погрешно и грешно казати да нико не разуме, али веома многи, забрињавајући многи, не разумеју. Посреди је следеће: Црква није ни партија ни идеологија. Следствено, погрешан је приступ оних лица која су ишла дотле да Патријарху, првом човеку Цркве, оспоре право на мишљење које је друкчије од претпостављеног владајућег мишљења, иако то „владајуће мишљење“ уопште није познато. Не знамо какво ће оно бити. Лично не верујем да ико никоме може да нуди Косово и Метохију, али споменута реакција полази управо од претпоставке да позив на дијалог значи некакав ублажавајући завој, неку врсту камуфлаже за наше даље напуштање идеје о суверенитету Србије над Косовом и Метохијом. Али да ли се иза идеје о дијалогу крије оваква замисао, то, пре свега, још не знамо.

Лично не верујем да би такво тумачење могло бити истинито. Али и да јесте, ко има право да прописује мишљење било коме, па ма то био и један једини „мали човек“, а не духовни поглавар десетак милиона верникâ, једини ex officio, по функцији и дужности, овлашћен да говори у њихово име? То је, уосталом, једна од његових прерогатива као Патријарха: он ad extra (пред разним друштвеним субјектима и пред јавношћу уопште) изражава став Цркве као целине. Тада став није, наглашавам, резултат директивâ, као што је у партијама, било у оној јединој (комунистичкој) некада било у многима сада. Свака партија има своју „генералну линију“ и директиве које њено чланство обавезују. Тога у Цркви нема. Апарата притиска, ограничавања слободе мишљења и изражавања, у Цркви нема. Хвала Богу што га нема! Иначе би Црква радила сама против себе.

Како онда, зар није моје очекивање да ће став огромне већине у Цркви бити једнозначен и готово једногласан у противности са мојим тврђењем да тај став неће бити плод неког упутства такозваног црквеног врха, неке врсте унутрашњег наговарања или пропаганде? Нема ту контрадикције! Зашто? Зато што питање Косова и Метохије није само политичко питање нити само територијални спор. Посреди је суштинско и дубинско питање нашег народног и духовног бића, питање нашег идентитета. Наша са-мосвест и наше самоосећање засновани су кроз историју на Косовском Завету или, по другој терминологији, на видовданском опредељењу, чије су идеје познате или би требало да су познате. Тај вековни свети Завет неки данас називају косовским митом. Нека га називају тако! Они по правилу и не знају шта уствари значи израз *мит*. Не знају да он није нимало пежоративан него да заправо има исти смисао као и завет. Ја ћу ипак радије гово-

рити о заветној мисли, о заветном опредељењу, јер је то наш вишевековни израз, уткан у наш код мишљења и понашања.

Ако се једном народу одузме његов Завет, његова идеја водиља, онда он престаје да буде народ у органском смислу те речи, престаје да постоји као духовно жив организам. Постаје, напротив, аморфна маса којом може да се манипулише, којој је свеједно како ће се звати и да ли ће бити ове, оне или никакве вере, да ли ће припадати овом или оном цивилизацијском кругу, овом или оном вредносном систему. Просто, постаје духовно мртва – мада биолошки још увек жива – људска заједница. С тим у вези морам нагласити да духовна смрт често претходи биолошкој смрти, а не обрнуто, као што обично мислим. У овом, дакле, смислу, вековно сазнање и осећање, изражено у нашој књижевности и уметности, у стваралаштву из свих области, у укупној традицији и култури, везано је за Косово. Ко је могао да очекује да ће неки удаљени делови српског народа, који не живе чак ни у суседној и донедавно српској Црној Гори, него у Далмацији, Лици и другде у Крајини, вековима певати о Косову, уз гусле и без гусала, рађати се и умирати са Косовом на уснама и у срцу? Није то ствар географије.

Ја памтим своје детињство, проведено не у епским крајевима него овде у Бачкој, у Војводини, у северном делу Србије. И ту се живело и дисало косовском мишљу. Када сам већ био ћак основне школе и умео да читам, старији људи – наши родитељи, деке и баке, суседи – тражили су од нас деце да им у вечерњим сатима наглас читамо народне јуначке песме. Треба ли да нагласим да су и те песме, као и приповедања старијих, за тему најчешће имала косовске ликове и догађаје? А били су то прости људи, људи из народа. И није то било баш тако давно... Зато сам недавно и рекао, коментаришући врло незграпну и нимало демократску изјаву једне личности, да, с једне стране, Патријарх има право да изрази мишљење Цркве, с друге стране службено је на то позван и обавезан, а с треће стране – он ће дубље и суштинскије од других исказати ову органску мисао, поготову у амбијенту отуђености од народног самоосећања, што је, нажалост, чест случај међу припадницима наше данашње интелигенције.

Мене сте поправили у претходном питању због тога што сте хтели да ми нагласите да, с једне стране, по вашем мишљењу постоји јединствен став, али нема званичног става.

– Можда сам се недовољно јасно изразио. Хвала што ме подсећате на то! Када Патријарх или Синод нешто изјави, то, свакако, у одређеном смислу јесте службени или званични став. Јер, неко мора да изражава саборно осећање већине у Цркви. Службено изражени став није, међутим, резултат ни испирања мозга, ни пропаганде, ни неке врсте директиве, ни менталног насиља, него се њиме констатује оно што спонтано, органски, већ постоји и што сви добро знамо. Лично, примера ради, не могу, а да не знам шта о овом проблему мисли српски сељак на Косову или у Метохији. Знам јер сам у младости, дуги низ годинâ, био сабрат манастира Дечана и више сам пешачио по Метохији него по родној Бачкој. А и да нисам, једнако бих знао! То исто, још боље од мене, зна наш Патријарх, који је годинама службовао као професор Богословије у Призрену. То исто је знао покојни патријарх Павле, који је три и по десетије онде живео. То исто зна већина наших епископа; знају, практично, сви. То исто зна и већина народа који припада Цркви. То није нагађање – то је искрствено знање.

Дозволите ми да цитирати део изјаве нашег Патријарха који

је, по свој прилици, био повод за неумесну критику на његов рачун о којој сам, пре неколико дана, писао. Патријарх каже овако: „Апелујемо на наше државнике да не смеју да дају никада своју сагласност на отуђење Косова и Метохије, јер оно што се силом узме, то се и врати, а оно што се поклони некоме, то је за свагда изгубљено. То Срби и Србија не смеју дозволити“. Ове речи су заиста израз свенароднога мишљења и става. Све је ту речено јасно, гласно и, надасве, часно. Додаћу још нешто: Патријарх вели да ми апелујемо на наше државнике. Не каже да ми одлучујемо уместо њих. Ми нисмо државници већ црквени пастири и духовни посленици. Али управо вековно духовно искуство Цркве, животом проверено и историјом оверено, даје нам право да говоримо, сведочимо, апелујемо, на нама својствен начин и утичемо. Благодатна савест и историјска свест Цркве претходила је, штавише, постојању српске државе и многих других држава. Она ће постојати докле год постоји наш народ – тачније, док је света и века.

Опростите ми што вас прекидам и дозволите ми потпитање. У политици се често користи фраза о „црвеним линијама“. Моје потпитање гласи: може ли Црква да размишља у тим категоријама и које би „црвене линије“ то биле?

– Наведени Патријархов исказ значи једину „црвену линију“, дату и задату. Свесни смо да је потребно пронаћи неки начин за опстанак српског народа на Косову и у Метохији, известан modus vivendi. У датим околностима – међународним пре свега – није могуће остварити суверенитет Србије „на терену“, у пракси. Сви зnamо из којих разлога. Један од њих јесте што се не поштује Резолуција 1244. Да се поштује, постојало би извесно државно присуство Србије. Други је што, и да постоји ограничено присуство Србије, то не би била довољна снага, не бисмо могли да суштински одлучујемо. У том светлу, не сматрам да је главни проблем то што Срби на терену, онде где живе, морају, да би опстали, да имају одређене контакте са органима самопроглашене „државе“, да пристају на одређене компромисе, не признајући притом њен лажни суверенитет. Да је садашње стање ствари такво какво јесте, то је схваћено, можда са извесним закашњењем, и код нас, „у остатку Србије“, како се каже. Од наше браће и сестара који остадоше и опстадоше на огњиштима предака по најстрашнију цену, често и по цену жртава у сопственој породици, и који желе да и даље остану и опстану, не можемо да тражимо да они буду ти див-јунаци који ће се супротставити како непосредном окружењу, са свим његовим предрасудама и опсесијама, тако и окупационој сили која је створила и која одржава постојеће стање.

Формула опстанка уз одређени компромис на терену никада, међутим не подразумева нашу спремност на формално и суштинско отуђивање, на одрицање од заветне српске земље, баш како је наш Патријарх рекао. Хтео бих и ово да кажем! Има неких међу нама који овако формулишу ствар: шта сад? То је изгубљена ствар. Са згражавањем сам читao изјаве и коментаре ове врсте чак и из пера (или компјутера) неких аутора које познајем и од којих то никад не бих очекивао. А шта да кажем о онима који се непрестано, систематски, често и острашћено, залажу за добро вољно прихватање „реалне ситуације“ (што у преводу значи пораза), за одрицање од идентитета, а против „митова“ и „поповских придика“? Они нису ништа друго до аутошовинисти, односно Срби биолошки, а антисрби психолошки. Та категорија „интелектуалаца“, нажалост, постоји, и то само код нас. Они кажу: „Шта сад? Већ је прошло толико година, треба се помирити са губитком...“

Притом „заборављају“ да је пет векова прошло од пада под Турке, после Маријке и Косовске битке, до 1912. године, када је Србија поново постала суверена на Косову и Метохији.

За читаво то време људи су опстајали, и поред великих сеоба под Арсенијем Трећим и Арсенијем Четвртим и сталних мањих сеоба. И те сеобе – увек у нади на повратак – биле су компромис у служби опстанка док не сване дан слободе. Током целог тог дуготрајног периода текао је процес исламизације, потом и албанизације. Најпре су исламизовани досељени Арбанаси, а онда и велики број Срба. Све до времена између два светска рата знало се које породице су прави Арбанаси или Арнаути (данас се каже Албанци), а које су такозвани арнауташи. Српске породице су, наиме, временом, примајући ислам, примале и албански језик. Било је тада, у времену када су живи завидели мртвима, не мало људи који су мислили: немамо излаза, хајде да се и ми потурчимо! За један потресан пример знам из казивања блаженопочившег патријарха Павла. У неком селу, под неописивим арнаутским и арнауташким зулумом (данас кажемо: терор), неки домаћини одлучују да се, због неиздрживих мука и патњи, потурче. Али сеоски свештеник им каже: „Људи, браћо, немојте! Издржите још мало! Толико векова су ваши дедови издржали и нису се потурили. Издржите још мало, доћи ће слобода“. Људи с тешком муком прихватају његов савет и, где чуда, кроз две или три године српска војска је корачала њиховим селом.

И данас је у суштини исто. Двадесет година, тридесет година, два века, три века... – не зnam колико ће трајати данашње стање ствари нити како ће се уопште развијати ствари у свету. Али да ми кажемо: „Узели сте, поклањамо“, – на то немамо право јер бисмо се тиме одрекли себе као народа. Дозволите ми да овим поводом додам следеће, иако ми оштри начин говора није особито својствен: ако то урадимо, онда историјски то и заслужујемо – уколико заслужујемо место у историји народâ после таквога чина.

Неколико пута сте поменули компромис. На шта сте конкретно мислили? Шта би, по Вашем мишљењу, компромис данас требало да буде?

– Мислим да је са наше стране, од стране наше државе, већ понуђен максимални компромис. Прихваћен је Бриселски споразум, који албанска страна непрекидно опстриуше, а да није притиска странаца, не би га ни формално прихватила. Мислим да је то сваком јасно. Тад споразум, који се налази на ивици гађења нашег сопственог Устава, те је уставно-правно на једвите јаде прихватљив, заиста је огроман компромис. Он показује да ратна опција стварно није присутна у размишљању било кога са наше стране. Са друге стране, то јесте некакав, макар и понижавајући, оквир за колико-толико нормалан живот косовско-метохијских Срба. За њих, подсећам, још увек није могућ иоле нормалан живот ако у близини нема страних војника. Живети страхујући за себе, за свој живот и имовину, а понејвише за своју децу – то је била, а и даље јесте, њихова сурова и горка животна збиља. Заједница српских општина такође би била известан заштитни оквир. Управо зато га албанска страна већ толико времена избегава и хтела би да га сведе на неку врсту невладине организације која у пракси не значи ништа.

На делу је чудан, неприродан, али и неминован однос између органâ власти самопроглашене лажне државе и српског народа у Покрајини, посебно у енклавама јужно од Ибра: српски народ у суштини не прихвата и не признаје структуре те власти, али га живот приморава на симбиозу. Јер, Србин, упркос свему, мо-

ра да има возачку дозволу, мора да има здравствену књижицу, мора да упише дете у школу, и тако даље. Сматрам, дакле, да је максимум компромиса са стране Србије понуђен. Кад би такозвана међународна заједница (термин је намерно недоречен и неодређен, а заправо значи велике силе Запада) стварно хтела да се ствари смире, да Балкан не буде вечита зона сукоба ниског интензитета, где ће исти светски моћници час распиривати час гасити пожаре, онда би она албанску страну, која ништа не чини без инструкција са Запада, натерала да понуђени или изнужени компромис прихвати. За сада, стање је такво какво јесте – флуидно, нејасно, недефинисано. Нама преостаје да се надамо да се барем неће погоршавати.

Верујете ли да су опште околности у региону, па и у Европи, повољније за нас него што су биле ранијих деценија?

– Односи у региону, у светлу нашег виђења проблема Косова и Метохије, нису, по мом мишљењу, боли већ гори него раније. Бивше југословенске републике су похитале да признају тобожњу независност Косова и Метохије. То нису урадиле само Хрватска и неке друге суседне земље, од којих смо то и могли очекивати с обзиром на општи „тренд“ у њиховом односу према Србији и Србима уопште. То је учинила и Црна Гора, што је заиста највећа срамота у њеној историји, већа, рекао бих, него и њено учлањење у НАТО. То, штавише, није срамота само Црне Горе него и укупног српског народа. Како неко може називати Његаша својим највећим писцем, а у исто време урадити тако нешто? Па и да се не ради о српском народу на Косову и Метохији, да се ради о било ком народу, како схватити и прихватити овакво понашање? Да је ситуација обрнута, да су у питању Шиптари, зар ми не бисмо били дужни да и њих жалимо, да и са њима дубоко саосећамо, уколико себе сматрамо хришћанским народом? Нажалост, исти је случај и кад је у питању бивша Република Македонија, о неким другима да и не говоримо.

На светској сцени, међутим, мислим да је ситуација неупоредиво повољнија по нас него што је била деведесетих година зато што значајне светске сile, пре свих Русија и Кина, принципијелно бране и међународно право и наше право на властиту територију. Баш ових дана су се све лицемерје и двострука мерила Запада показала на примеру Каталоније. Оно што су наметнули у случају Косова и Метохије сада хоће да спрече када је у питању Каталонија. Није ово једини пример. Има и много по разнијих примера. Велика Британија нас бомбардује јер, тобоже, не поштујемо право албанског народа на самоопредељење, а нешто пре тога она убија домороце далеких острва (Малвии или Фокланд), која никада нису била њена територија него су у питању отете земље, колоније. Британски суверенитет је не-прикосновена светиња, а право на самоопредељење не постоји. То је савремени свет, свет двоструког морала, уствари свет без морала. Ми ту немамо шта да очекујемо.

Али, на другој страни, Кина и Русија, што због свог империјалног статуса, што из принципијелних разлога, што у циљу самозаштите, доследно подржавају нашу позицију. И друге моћне и утицајне земље (Индира, Бразил, најмногогујднија муслиманска земља Индонезија) наши су савезници по овом питању. Притом Запад данас не може да издиктира своју вољу великим и моћном Истоку. Једноставно, мора да преговори. Са наше стране – духовно и егзистенцијално, а не само политички – било би самоубиствено да у новим, много повољнијим, светским околностима, сада кренемо путем добровољног напуштања онога што нисмо отели и што је исконски наше.

Ви сте ми, заправо, посредно одговорили и на питање како Црква у начелу гледа на питање државно-правне суверености и мањинских права.

– Што се тиче суверености, међународно право заступа начело да нема насиљног мењања граница. Западне земље су то начело погазиле и у нашем случају и у другим случајевима, нарочито на Близком и Средњем Истоку, али, наравно, љубоморно га чувају за себе. Границе постојећих држава често су, заиста, крајње проблематичне. У Африци и на Близком Истоку цртале су их колонијални господари, а не народи који онде живе. Неприродне границе обично деле органске целине, етничке и културне, а спајају разнородне, тешко спојиве целине.

Много веће муке и невоље ствара, међутим, сваки покушај њиховог насиљног мењања. Па шта би овде био излаз? Излаз би био да унутар постојећих граница, какве су да су, функционише механизам који обезбеђује пуну слободу, идентитетску, верску, културну, просветну и сваку другу самосвојност и најширу могућу аутономију. Мора постојати потпуна равноправност међу људима и народима, без обзира на порекло, језик, расу, боју коже, верску опредељеност... Ако ње нема, онда неизбежно долази до напетости, до кризâ, до дилеме између природнога права народâ на самоопредељење и права државâ да се њихов суверенитет поштује. Грешку Запада, па и његов грех, видим управо у томе што – искључиво ради својих сугубо себичних интереса – промовише час једно час друго.

У нашој јавности упадљиво је било присуство појединих политичара из Војводине на каталонском референдуму. Као бумеранг, овде су се појавили графити Каталонија једнако Војводина. Какво је ваше становиште о оваквим ставовима народних посланика и политичара?

– Да вам право кажем, знам да јесу политичари, а да неки од њих јесу и народни посланици, али колико реално представљају не само српски народ Војводине него и било кога у Војводини види се и по томе колико су јаки у Скупштини Србије, у Скупштини Војводине и овде у Новом Саду. Главни галамаџија и првак у тајкој врсти реторике није се никада сетио да тражи Лику Републику у завичају својих предака, а Моша Пијаде – који није био Србин него Јеврејин, и није био православне вере него, можда, у младости мојсијевске, а у зрелим годинама никакве – јесте тражио аутономију за српски народ у Хрватској. Овде се, бар по мом мишљењу, ради о још већем лицемерју него што је оно које сам претходно описао, – а све ради фотографије, ради ситних интереса и амбиција, ради опстанка на политичкој арени.

То су, по мени, крајње неизбильне приче неизбильних људи, и не би требало да се њима много бавимо. Наравно, узнемирајуће јесу, као што човека може да узнемира и зујање комарца. Тако и ово: јесте непријатна појава, али мислим да реално не значи ништа. Уосталом, ако је Каталонија питање свога државног статуса решавала или покушала да решава референдумом, нека дотични изволе да предложе референдум у Србији о статусу Војводине! Да видимо који је то проценат Срба, Мађара, Словака, Буњеваца, Хрвата и осталих који би подржао њихову опцију! Осим њих самих, – а зна се који су и колико их је, – тешко да би било иког другог. Сви су они наследници добро познате аутономашке клике коју је у своје време створила комунистичка партија управо зато да би стално раслабљивала и понижавала Србију.

Владико, деведесетих година, после пада комунизма, у једном чланку сте написали: „Није радосно духовно

стање нашег народа, а то још више важи за његову интелигенцију". Од тада је прошло двадесет и пет година. Како бисте данас описали духовно стање народа и наше интелектуалне, па и политичке елите?

– Што се тиче опште дијагнозе или дефиниције, поновио бих и данас ове исте речи. Бојим се да ће проћи још доста деценија у којима ће такве речи – а оне нису усамљене нити су само моје – бити, нажалост, актуелне. Чини ми се, ипак, да је народ мање дезоријентисан: инстиктивно, интуитивно, без особите заслуге, без великог подвига и жртве, негде дубоко је и даље укорењен у вековној традицији, у заветном осећању света и живота, у косовској мисли, коначно – у хришћанству, Православљу и Светосављу. Није лако – ни идеолошким притиском, ни прогонима, ни другим методама – истргнути један народ из његове историје. Заветно са-моосећање и самосазнање народа кроз векове, које му даје снагу да се бори за слободу и опстанак, даје му снагу и да у свим околностима, па и у ратним, тежи ка идеалу чојства и јунаштва. Зато осећамо урођено гнушање према злочинима, без обзира на то да ли злочинци потичу из наше или из туђе средине.

Ако ствари посматрамо под овим углом, произилази да народ лакше и брже може да се врати самом себи него што то може интелигенција. Њу, опет, делим на малобројну праву интелигенцију и на ону другу, већинску, која себе сматра елитом зато што има одређене титуле и одређена знања, али је духовно отуђена од Цркве и удаљена од било каквог дубљег односа према сопственом народу. Ево и један пример! Видели смо коментаре којима поједини људи у име такозване секуларне државе поручу суграђанима право слободног јавног манифестовања њихових верских осећања иако то право јемче све међународне конвенције (чија је потписница, узгряд буди речено, и Србија). Секуларност тумаче искључиво у титоистичком и марксистичком кључу, а никад у савременом демократском кључу, где Црква и држава јесу одвојене, али сарађују у свему што се односи на опште добро. Не знају да је начело поделе надлежности Црква наметнула држави, а не обратно. Јеванђеље бележи речи Христове: *Боју Божје, а цару царево!* У исламу, напротив, нема јасне разлике између верске и државне заједнице.

Какве, дакле, логике има гледиште да, зато што је држава секуларна, верник нема право да пољуби руку свом свештенику или, поготову, свом Патријарху? Како испада, ни највиши представник државе не сме се декларисати као верник. На које време нас то подсећа? Да ли су Сједињене Државе секуларна држава или нису? Да ли тамо живе само хришћани? Имали тамо милионâ и милионâ муслиманâ, будистâ, свих могућих вера и невера? Па ипак, сваки нови амерички председник се заклиње на Библији. Даље, да ли је Немачка секуларна држава? У Бундестагу, међутим, постоји капела – био сам у њој, зато говорим са непосредним сазнањем – у коју сваки посланик, кад о нечем размишља, има право да уђе, да размишља, да се моли Богу ако је верник, да се о свакој својој дилеми, државничкој, политичкој, ма каквој, посаветује са представником своје Цркве или верске заједнице. И гле, Немачка ипак остале секуларна држава, а Србија постаде теократија, цамахирија, шта ли, зато што је њен председник на јавном месту целивао руку првосвештенику Цркве у којој је крштен и којој припада! Неће бити... У неком другом грму лежи зец... При kraју смо разговора. Владико, имам још само два питања. Да ли сваки народ има елиту какву заслужује и да ли наш народ заслужује боље вођство од овог које сад има?

– Без обзира на то што сам малопре рекао да наша елита, по мом осећању, није дорасла времену (част изузетима!) и да је народ у духовно-моралном погледу у нешто бољој позицији, мислим да је и народ једним делом одговоран за своју елиту. Много више су, наравно, одговорни сви они чиниоци који утичу на то да елита буде равнодушна према сопственом народу. Тешко могу да тврдим да народ заслужује управо такву елиту какву тренутно има, али тешко могу и да поричем одређену међувисност народа и елите, ма шта овај термин значио.

Следеће године се навршава осам векова откако је Свети Сава успоставио аутокефалност Српске Православне Цркве и тако „залио корење националног идентитета“. Истина је да ова тема можда заслужује посебну емисију, а ми са њом завршавамо овај интервју. Како ће Црква обележити јубилеј?

– Ви сте у праву када кажете да је то велика тема. То је једна од централних тема читаве наше историје и нашег укупног духовног, националног, културног, па, ако хоћете, и државног бића. Она заслужује не један засебан разговор него више засебних разговора, и то не само са мном него и са многим другим људима, умнијим и обавештенијим од мене када су у питању њени одређени аспекти. Година Господња 1219. јесте гранични камен наше историје, вододелница између векова пре ње (јер ми, наравно, не постојимо само од времена Светога Саве ни само од времена досељења на Балкан) и потоњих векова. Као што се светска историја у нашем културном кругу дели на историју пре Христа и на историју после Христа, тако би се и наша, српска историја могла поделити на историју до Светога Саве и на историју после Светога Саве.

Ми, засад, уочи јубиларне године, вршимо одређене припреме. То је јубилеј који треба достојно обележити. Строго црквена прослава тог јубилеја садржаће учешће свих Православних Цркава, ако Бог дâ, и то на највишем нивоу, на нивоу патријарха и осталих поглавара Цркава, затим посматраче и гости из свих других хришћанских Цркава, као и из монотеистичких религија са чијим верницима смо географски измешани или живимо једни поред других. На првом месту ће бити заступљен чисто црквени, богослужбени програм свечаности. Други сегмент је нераскидиво везан са овим. То ће бити културне и научне манифестације посвећене овом јубилеју.

Богослужбена прослава јесте најважнији део, али није све. Из тога централног садржаја треба да извире и све друго, јер је тако историјски и настало. Имаћемо научне скупове, веома озбиљне, који ће покушати да разреше извесне дилеме, јер, без обзира на присуство ове теме у нашој историографији, књижевности и науци уопште, није све још увек јасно. Примера ради, није јасно да ли је садржај појма аутокефалије био потпуно исти у време Светога Саве и у нашем времену. Биће потребне и изложбе, концепти и друге, најразноврсније, манифестације. Све то не би требало да буде ограничено на један датум или на један краћи период него читава година, па и две године, треба да буде време трајања свих садржаја.

Хвала вам много што сте говорили за „Седмицу“. Ја Вам обећавам још један сусрет дододине.

– Хвала вам лепо, унапред. Поздрављам и све ваше слушаоце, са жељом да се опет у здрављу нађемо.

Извор: Епархија бачка

Представљена књига *Јеванђељски мотиви у ейским народним јесмама* protoјереја-ставрофора др Сава Б. Јовића

3. Зеи

Прворазредном културном догађају у престоном Београду присуствовали су Његова Светост Патријарх српски Иринеј и Преосвећена Господа епископи: шумадијски Јован, зворничко-тузлански Фотије, будимљанско-никшићки Јоаникије, ваљевски Милутин, рашко-призренски Теодосије, нишки Арсеније и моравички Антоније, многобројно свештенство, бројне угледне личности јавног и културног живота, како из Београда тако и из других крајева

У свечаној сали Дома Војске Србије у Београду, која је до последњег места била испуњена љубитељима књиге, 17. октобра лета Господњег 2017. представљена је књига *Јеванђељски мотиви у ейским народним јесмама* аутора protoјереја-ставрофора др Сава Б. Јовића.

Прворазредном културном догађају у престоном Београду присуствовали су Његова Светост Патријарх српски Иринеј и Преосвећена Господа епископи: шумадијски Јован, зворничко-тузлански Фотије, будимљанско-никшићки Јоаникије, ваљевски Милутин, рашко-призренски Теодосије, нишки Арсеније и моравички Антоније, многобројно свештенство, бројне угледне личности јавног и културног живота, како из Београда тако и из других крајева Србије, Републике Српске и Црне Горе.

Уводно слово и благослов празнику књиге произнео је Његова Светост Патријарх Иринеј који је рекао да је студија уваженог проте Сава изузетно драгоценна у овом времену када помало заборављамо историју и традицију, и да указује на епску песму која је одржала наш народ у најтежем времену.

„Захваљујући необразованим али људима пуног духа и љубави, преносила се истина путем предања, са колена на колено, а то што се песмом преносило је суштина Новог Завета и Јеванђеља. Све истине хришћанске налазе се у народној песми, а праведни песник који је проносио епску народну

песму живео је вером и Јеванђељем Христовим“, рекао је Патријарх Иринеј, подсећајући и да су најумнији људи попут Николе Тесле и Михајла Пупина налазили узор и снагу у епској песми.

Говорећи о нашем времену, Првојерарх Српске Цркве је споменуто да је данас мало скрајнато наше духовно благо и да се њему мора указати већа пажња, а задатак наше просвете и веронауке јесте да приближи младима улогу и значај народне епске песме. У том духу, смислу и циљу и јесте књига *Јеванђељски мотиви у ейским народним јесмама* проте Сава.

Многобројној публици обратио се директор издавачке куће „Православна реч“ Зоран Гутовић, нагласивши значај ове књиге и њену мисију.

Потом је професор др Александар Јовановић присутне упознао са методологијом и структуром књиге, наглашавајући да је аутор анализирао 60 песама са јеванђељским мотивима из Вукових књига народне епске поезије.

Професор др Зона Mrкаљ је рекла да ће књига бити на ползу свима, како ученицима тако и њиховим учитељима и наставницима, као и да надиза оквире до сада постојећих интерпретација наше народне епике и упућује на потребу за преиспитивањем разумевања поступака јунака у њој. Књига се, истакла је, може читати не само као монографија намењена настави књижевности и веронауке, већ као изузетна књига о вредности добра, племенитости, милосрђа, намењена сваком

појединцу који на живот гледа божанским очима. Пажљиво читање књиге крстоносног проте Јовића омогућава да се разуме на којим вредностима почивају људске слободе, којима се у савремено доба најчешће тежи, а књига сагледава истовремено и три нераздвојива аспекта: књижевноинтерпретативни, наставни (тј. методички) и васпитни односно морални. Из многих разлога, па и ових претходно наведених, књига оца Сава треба да дође до сваког нашег ученика, нарочито средњих школа, студената, као и вероучитеља, једном речју до свих којима је стало до хришћанских вредности.

Надахнуто је говорио и академик Матија Бећковић: „На један, не тако давни, Сајам књига дошао је и блаженопочивши Патријарх Павле. На улазу га је дочекала сва свита: Управа Сајма, писци, уредници издавачких кућа, бројни читаоци. Известили су га да је то до тада најбогатији и најуспешнији Сајам, на који се одазвало више него икад домаћих и страних излагача, и једни и други изложили су незапамћен број објављених књига. Патријарх је пажљиво слушао подижући главу према високом сајамском своду до чијег врха су биле наслагане књиге различитих опрема, боја и формата. На крају је спустио поглед и упитао: ‘Има ли иједна да нешто ваља?’ Лако је замислiti како је то питање одјекнуло међу хиљадама звучних назива толико све чувених од чувенијих аутора. А патријарх Павле је, увек вршећи своју дужност,

само упитао – има ли иједне коју је изнедрила она једна једина, са које су препочете све друге, оне којој је посветио свој живот и према којој је судио да ли друге ваљају или не ваљају. А да је угледао књигу која нас је данас окупила, *Јеванђељски мотиви у ейским народним јесмама* др Сава Јовића, верујем да би већ по наслову помислио да таква књига мора да нешто ваља; а кад би је прочитао, закључио би да још како ваља...“

Академик Матија Бећковић је још додао: „Из биографије аутора објављене на крају књиге сазнајемо још нешто. Наиме, да је др Сава Јовић пре овог доктората одбранио још један. И то пред једном другом, бројнијом и строжијом комисијом од оне Учитељског факултета. Њу су чиниле судије у Тузли и безимени тамничари у Зеници. Одбрана те дисертације није трајала пар сати него пет година. И није одржана на факултету, него у казамату у којем је Сава Б. Јовић чамио као млади свештеник. Као да га је тај први докторат инспирисао и за овај други. Садашњим докторатом уписује се у научнике, а са оним ранијим у мученике из још ненаписаног мученикослова Српске Цркве, која је страдала у двадесетом веку из истих разлога из којих је Црква страдала и у првим вековима Хришћанства. Како би Сава Јовић, рођен на Савиндан, могао изговорити своје име и презиме где су се срели Саво и Јов, а да се не сети јеванђељске сабраће и јеванђељских мо-

тива. И како би могао разумети своју судбину, а да је не препозна у Светом Писму, описану давно пре него што се родио. Како да га сопствени живот не подсети на неки од јеванђељских мотива у епским народним песмама, које нису случајно назване народно Јеванђеље.“

На крају, академик Бећковић је казао: „Речено је да је српска народна поезија рачун Српства пред светом. Ми бисмо поводом књиге крстоносца др Сава Б. Јовића могли додати – не само рачун пред светом, него и пред Богом.“

На крају се присутнима обратио и аутор који је захвалио свима, а затим рекао:

„Када се поведе реч о епским народним песмама, као што смо то ми данас овде учинили, време и околности у којима су оне настала и преносиле се чине нам се далеко другачијим од данашњих, што они свакако и јесу. Међутим, постоји једна на први поглед тешко уочљива сличност између ова два контекста, а она је тежња за заједништвом.

Док су се наши преци сабирали око огњишта, данас смо ми у великој мери на друштвеним мрежама, које су отвориле врата чежњи да се повежемо у што већој мери са другима, и да смо заједно са људима чак и кад смо физички сами. Мишљења и ставови које тамо износимо наилазе на одобравање, потврду, подршку, али исто тако и на осуду и неслагање.

Изложени смо, као што је некад била изложена народна поезија, уху и оку других и сада на нас ви-

ше него икад пре утиче оно што је колективно, али док смо се раније сабирали, у виртуелном свету се осамљујемо. Имајући у виду да епска поезија само као уметничка творевина у својој целини може да изнесе и своје етичке домете, сматрам да садашњим и будућим генерацијама, кроз необично снажне поетске слике, она открива истине које не смејмо да заборавимо како се свет у коме живимо не би претворио у заједничарење са самим собом.

Ако на нешто из српске културне историје треба да будемо поносни, то је, између остalog, и усмено народно стваралаштво, што због своје вредности тако и због духа заједништва који се у нашем народу гајио. Зато поред захвалности коју вам данас упућујем, желео бих и да вас подсетим да смо ми једини наследници сопствене културе и, да бисмо призвали младе нараштаје да препознају благо које епске песме собом носе, имамо обавезу и одговорност да тим ‘ватреним птицама’, како их је назвао Војислав Ђурић, ‘које су вековима летеле од нараштаја ка нараштају’ помогнемо да и даље наставе да лете и пробуде у свакоме ко их буде читати оно што је племенито и непролазно“, поручио јеprotoјереј-ставрофор др Саво Јовић.

У уметничком делу програма учествовали су Хор „Станковић“, Певачка група „Вез“, српски појац и композитор Љубомир Љуба Манасијевић, гуслар Бојана Пековић, као и драмски уметници Ана Сакић и Виктор Савић.

Детаљ из Високих Дечана (фото: Ђакон Драган С. Танасијевић)

Косовскометохијско питање је свегенерацијско питање – допринос „унутрашњем дијалогу о Косову и Метохији“ –

Проф. др Бранко Ракић

О текућим питањима народ може да одлучује у оквиру једне генерације. Када се одлучује о питањима од суштинског значаја, са трајним и значајним последицама, онда се мора одлучивати свегенерацијски, тј. мора се имати у виду и став свих ранијих генерација и претпостављени став и интерес будућих генерација.

Дакле, ту се мора, симболично речено, сазвати свегенерацијско веће.

Ако упитамо некога или се упитамо ко је аутор песама „Смрт мајке Југовића“, „Бановић Страхиња“, „Женидба Душанова“ или слично, одговор ће бити: „Народ.“ Ако питамо када, у ком тренутку их је народ написао, тј. створио, одговор ће гласити да је то рађено током дугог временског периода, понекад и током више векова. Народ, дакле, не одређујемо нужно као групу људи која постоји у једном тренутку или у једној епохи, већ народ има и своју вертикалну, динамичну, трансвременску димензију. Чак и када је 1989. године у оквиру организације UNESCO учињен покушај да се сачини дефиниција народа у његовом статичком, једновременском аспекту, у тој дефиницији (названој „Кирбијева дефиниција“, по кључном учеснику у њеној изради, аустралијском судији Мајклу Кирбију, иако је у извештају у коме је садржана речено да се ради о „опису“, а не о дефиницији) доминирају одреднице, које указују на то да и у једном временском тренутку припаднике народа повезују и чине их народом својства која су настала у дужем временском периоду, попут „заједничке историјске традиције“, „културне хомогености“, „језичког јединства“ или „религијске или идеолошке близости“. Дакле, народ је народ зато што траје.

О текућим питањима народ може да одлучује у оквиру једне генерације. Када се одлучује о питањима од суштинског значаја, са трајним и значајним последицама, онда се мора одлучивати свегенерацијски, тј. мора се имати у виду и став свих ранијих генерација и претпостављени став и интерес будућих генерација. Дакле, ту се мора, симболично речено, сазвати свегенерацијско веће.

Када се ради о питањима патримонијума (очевине, наслеђа, баштине) и на индивидуалном и на колективном плану, у праву постоје институти који укључују ту вертикалну, трансвременску димензију код одлучивања. Тако, на индивидуалном плану, у наследном праву постоји институт „лишења

нужних наследника“, који подразумева да „ако је потомак који има право на нужни део презадужен или је расипник, завешталац га може у целини или делимично лишити нужног дела у корист потомака лишеног“. Дакле, припадник старије, одлазеће генерације може да лиши свог наследника распикућу наследства да би оно било сачувано за припаднике наредних генерација. И концепт тзв. „одрживог развоја“, који се односи на коришћење ресурса, који је сада широко прихваћен и на међународном плану и у оквиру појединачних држава, базира се на истој логици. Његова полазна дефиниција, коју је 1987. године дала Светска комисија за окружење и развој при Уједињеним нацијама (којом је председавала председница норвешке владе Гро Харлем Брунталанд, па се и дефиниција често назива „Брунталанд дефиницијом“), гласи: „Одрживи развој је развој који задовољава потребе садашњице, не доводећи у питање способност будућих генерација да задовоље властите потребе.“ Дакле и када користимо ресурсе (на првом месту природне) које смо наследили од ранијих генерација, морамо то да чинимо тако да их у максималној мери чувамо и унапређујемо, да би будуће генерације своје потребе могле да задовољавају на што потпунији начин. И код заштите културног наслеђа, онима који га у датом тренутку поседују, дакле чак и власницима датих ствари, ограничено је право власништва: они имају право да те ствари користе и убирају плодове од њих, али немају право да их униште, а располагање у правном смислу речи (пре свега продаја) је ограничено и подвргнуто контроли. Ово зато што те ствари чине део баштине коју смо наследили од ранијих генерација и које смо дужни да сачувамо за будуће генерације. Дакле, на овом плану је нешто што би се могло назвати „заветом предака“ свеприсутно и подразумева се.

И државна територија, коју су такође стицале и браниле, често подносећи огромне жртве, бројне раније генерације, није нешто са чим једна генерација

има право да поступа по свом нахођењу, не водећи рачуна о ставу претходних и интересима будућих генерација. Дакле, питање поштовања и очувања територијалног интегритета, а територија је конститутивни елемент државности, јер нема државе без сталне и одређене територије, представља *par excellence* свегенерацијско питање. Ако би садашња генерација грађана Србије решила да се одрекне ма ког и ма коликог дела територије Србије, ради остварења било ког циља, а посебно ако би решила да се одрекне Косова и Метохије (или његовог дела, без обзира на актуелни статус, *de facto* и *de iure*, те територије) као 15% територије Србије од немерљивог историјског, културног и идентитетског значаја за нацију, она би свакако била упоредива са оним наследником расипником кога оставилац може да лиши наслеђа у корист даљих потомака.

Како питати мртве, припаднике претходних генерација о томе шта они мисле о начину решавања косовскометохијског питања данас? Па они су се о томе већ изјаснили. Изјаснили су се својим поступањем у свим критичним ситуацијама, попут оних из 1389, 1912, 1914–1918, 1941–1945, па и 1999. године (има, додуше, и оних који сматрају да су наши преци и тада били будале јер су бранили своју земљу и слободу, мада, занимљиво, ти исти нису тако критички расположени према онима који су се нпр. борили против Немаца и Италијана код Ел Аламејна или против Јапанаца за Иво Џиму и слично). Изјаснили су се наши преци и вишевековним стрпљењем и трпљењем под окупацијом, чекајући моменат и припремајући услове за будуће ослобођење и не одустајући ни у једном тренутку од овог циља. Историјска наука нас учи о свему томе. А делимично о чињеницама, али још више о свом односу према овој теми изјаснили су се наши преци и кроз народно предање, народну уметност (и уметност уопште, нпр. грађењем најзначајнијих сакралних објеката управо на том простору), народну поезију, кроз оно што је, како смо рекли на почетку, створио народ у свом интегралном, надвременском виду. И кроз мит. Да, веома много, заправо највише је наш народ о свом односу према својој историјској колевци рекао кроз оно што у новије време све више називамо „косовским митом“, а за шта је раније чешће коришћен назив „косовски завет“.

Централно опредељење наше спољне политике је, по речима политичара, приступање Европској унији. Свако ко је некад негде у Европској унији учио о тој организацији или читao тамошњу литературу о њој, зна да је једна од полазних тема, тј. једна од првих лекција на овом плану управо мит. Основ европског јединства и посебности, у одсуству битније физичке одвојености Европе од остатка Евроазије, представља цивилизацијско јединство и цивилизацијска посебност Европљана, а још је у античка времена то цивилизацијско издвајање европских народа исказано

кроз старогрчки мит о феничанској принцези Европи коју је Зевс, претворивши се у бика, однео на својим леђима на Крит где су зачели Минојску цивилизацију, најранији сегмент европске цивилизације. Поборници тезе о европском цивилизацијском јединству, као једном од основа савременог интеграционог процеса, поред наведеног мита, често указују и на причу о Великом потопу из библијске Књиге Постања и о три Нојева сина, Сему, Хаму и Јафету, који су родоначелници три цивилизацијске целине, при чему је овај последњи, Јафет, прародитељ Европљана. Дакле, Европа без устручавања гради своје јединство, тј. интегрише се у сваком могућем смислу, позивајући се и на цивилизацијско јединство о коме говоре грчки мит, библијска прича или други слични извори. И на националном плану се веома много држи до сличних извора. Студенти француског језика на Филолошком факултету нпр. значајан део времена посвећују изучавању епа под насловом „Песма о Ролану“, који је мешавина историјских и митолошких елемената, а после следе и „Песма о Гијому“ итд. Јер то је један од стубова француске културе и идентитета. Слично је и са другим народима.

Једино се код нас у последње време са ниподаштавањем и неретко поспрдно говори о „косовском миту“, као изразу некакве колективне ирационалности, па чак и лудила. Користи се и израз „митоманија“, који заправо означава болест патолошког лагања. И наравно, према тим критичарима и подсмешљивцима, ми те ирационалности треба да се ослободимо зарад остварења рационалних циљева, од којих је централни и најважнији наш формални улазак у европску породицу, којој и географски и цивилизацијски припадамо, а која од нас очекује да се манемо поменуте „митоманије“. Дакле, да се манемо „мита“ о Лазару и Мурату, зарад мита о Зевсу у облику бика. А за разлику од Зевса и његових трансформација (о лепоти, смислу и поруци те митолошке приче заиста мислим све најлепше), који заиста јесу мит јер тешко да неко може да тврди да се ради о историјским чињеницама, тзв. „косовски мит“ заправо уопште и није мит. Он се базира на историјским чињеницама о супротстављању српске војске предвођене кнезом Лазаром Хребељановићем знатно надмоћнијој турској војсци коју је предводио султан Мурат, и о часном поразу српске војске у коме је животе изгубио значајан део средњовековне српске властеле. Народ је у свом предању и поезији можда додао неке детаље, можда је романтизовао приказ догађаја, али основне чињенице су тачне. И оно што је најважније, основа тзв. „косовског завета“ је тачна: наши преци су положили највећу могућу жртву бранећи своју (и не само своју) земљу и слободу и на будућим генерацијама је остало да једног дана поврате те изгубљене вредности, што су и учинили током XIX и на почетку XX века. И опредељење кнеза Лазара за „Царство Небеско“, а

не за „царство земаљско“, из народног предања, није пушка народна фантазмагорија (често се поспрдно говори о „Србима као небеском народу“), већ на чињеницама засновано објашњење политичке одлуке наше средњовековне властеле на челу са кнезом Лазаром: одлука да се земља и слобода бране и од много јачег непријатеља значи опредељење за поштовање виших вредности, какве су част, достојанство и слобода, чак и ако је цена веома висока.

Оно што су наши преци у пракси третирали као светињу, а што је народно предање као светињу описало, то и савремено међународно право третира као недодирљиво. Повеља Уједињених нација и други међународни документи штите територијални интегритет држава, а то на експлицитан или имплицитан начин чине и устави и закони, укључујући и кривичне законе савремених држава. Забрањујући акте којима се нарушава територијална целинност државе или акте дезертерства, савремени правни системи оно Лазарево „од руке му ништа не родило, рујно вино ни шеница бела“ заменили су затворским казнама.

Савременом међународном праву и посебно Повељи УН централну преокупацију представља мир. Начело очувања територијалног интегритета међународно право и садржи, пре свега, ради очувања мира, а тек затим ради потреба заштите права народа на животни простор. Јер територијални интегритет се на међународној сцени по правилу нарушава актима агресије, а један уступак агресору отворио би апетите и другим потенцијалним агресорима. И

из у же, националне перспективе гледано, неприхватање цепања властите територије значи не само очување виталне вредности коју представља сама та територија, већ и допринос очувању мира. Јер непопустљив и непомирљив став бранилаца територијалног интегритета у једном случају представља одвраћајући фактор за све друге потенцијалне нарушиоце територијалног интегритета дате државе.

Због наведеног, идеја да баш ми, наша генерација, треба да пресечемо косовскометохијски Гордијев чвор, тј. да једном и за свагда решимо косовскометохијско питање (а сада би то по свему судећи могло да значи само некакво одрицање од те територије или њеног значајног дела), дубоко је погрешна. Накарадно решење једног проблема није решење проблема. Тај ће се проблем опет отворити. А врло могуће да ће и створити преседан и основ за друге проблеме. И за сукобе. А бојим се да време није зрело за неко ваљано решење и неће бити зрело све док тзв. међународни фактор не буде у свом доминантном делу имао праведан приступ овом проблему. До тада ми треба да следимо пример и завет части и достојанства који су нам оставили преци. Да слушамо њихов глас који је и данас жив и да се, чувајући мир и поштујући друге, надамо и радимо на томе да дођу боља времена када ће косовскометохијски проблем бити решен на начин који неће представљати понижење ни за Србе ни за Албанце ни за било који други народ са овог простора. Све ово, зарад добробити и садашњих и будућих поколења. А таква времена ће доћи, јер правда је спора, али достижна.

Књиге за децу Љиљане Хабјановић Ђуровић

у пажњи овогодишњег Сајма књига

Запис дечије душе гради човека

Ана-Марија Симоновић

За одбрану младих душа и умова од злодуха овог времена
потребно је садејство Цркве, државе, школе, медија

Ауторка је 14 романа, од којих осам припада пра-
вославном циклусу. Своје романе објавила је у
тиражу већем од милион примерака. На про-
моцијама у земљи и иностранству представљају је
као „најчитанијег живог писца српског језика“ и као
„најуспешнију срpsку списатељку у иностранству по-
сле 2000. године“. Од 1973, када су почеле да се праве
листе читаности, једини је писац чије су књиге биле
5 пута најчитаније у библиотекама Србије. До сада је
објављено 42 превода њених књига на 16 језика. До-
битница је тридесетак књижевних награда и призна-
ња у земљи и иностранству.

За књиге из духовног циклуса уручили су јој признања
и Митрополит Руске Православне Цркве у Москви и
фратар католичке базилике Санта Кроче (Светог кр-
ста) у Фиренци. Орден Светог Саве добила је на пред-
лог почившег Патријарха Павла, а Орден Деспота
Стефана Лазаревића на предлог Патријарха Иринеја.
Једини је писац чији се романи продају у црквама,
манастирима и књижарама Српске Православне Цр-
кве, али и Руске Православне Цркве. Књиге преведе-
не на енглески доступне су читаоцима широм света
преко америчке продајне мреже „Амазон“. А један
фестивал стваралаштва жена у Италији за свој мото
има цитат из *Женској родослову*.

Приредила је пет збирки духовне поезије.

Власница је и главна уредница издавачке куће коју је
основала. Као издавач објавила је, између остalog, и
Кашихезе Светог Јована Златоустог, *Кашихезе* Светог
Нектарија Егинског, *Историју византијској сликар-
ству*, књигу *Свештеносац* Мати Макарије...

Била је продуцент, сценариста и наратор у четири
документарна филма која су снимљена у српским
манастирима. Филмове је дала бесплатно на неогра-
ничен број емитовања свим телевизијама у Србији,
Црној Гори и Републици Српској који су хтели да их
прикажу, а прихватило их је, како који, између 60 и
70 телевизија.

По сведочењу свештеника широм српских земаља,
има оних који су се окренули Цркви и вери, и оних
који су дошли да се крсте подстакнути читањем неке
од књига из њеног духовног циклуса.

Увек истиче да је за све захвална Богу и да је у сваком
тренутку свесна да је то што је Бог дао њој, исто тако
могао да да неком другом. И да је она те дарове при-

мила по милости Божјој, а не по својој заслуги. На Бео-
градском сајму књига представила је три књиге за децу.
Љиљана Хабјановић Ђуровић говори за *Православље*:

**После вишедеценијског књижевног рада,
огромног и значајно награђиваног отпуса, дела
која се читају „на све четири стране света“, ове
године почели сте серијал књига за децу. Када
се у Вама родила ова идеја, а када сте почели
да је реализујете?**

— Док сам истраживала грађу за роман *Онда је дошла
Добра Вила*, схватила сам како се и кроз књиге мани-
пулише децом и како им се лажне вредности подме-
ћу као праве. Видела сам како им се кроз занимљиве
приче понекад протурају глупави и бесмислени, че-
сто морбидни, па чак и секташки садржаји. Уверена
сам да је неопходно деци од раног добра јасно укази-
вати на разлику између онога што је добро и онога
што је лоше, и да је од пресудне важности од малена
их учити правим вредностима – одлучила сам да то-
ме дам и лични допринос. Тако су настале ове књи-
ге. Започела сам серијал књига које ће деци бити за-
нимљиве, које ће им подстицати машту, али које ће
истовремено дотаћи њихове нежне душе и упутити
их да постану добри људи.

Приче *Ива и лујка* и *Ива и анђео* написала сам у фе-
бруару, а онда текст предала Ани Григорјев, која је
направила заиста изванредне илустрације – нежне,
топле и лепе.

Књигу за децу о Светој Петки написала сам 2010. на
позив Издавачког центра Руске Православне Цркве, и
она је први пут објављена на руском језику, са благо-
словом Патријарха московског и целе Русије Кирила.
Потом сам је 2012. објавила на српском, са благосло-
вом Његове Светости Патријарха српског Господина
Иринеја, под насловом *Крст у јустињи*. Када сам на-
писала две приче о Иви, схватила сам да је текст књи-
ге *Крст у јустињи* прикладнији за одраслију децу, а
претежак за малишане, па сам написала потпуно нову
причу о Светитељки, прилагођену дечјем узрасту.
Тако је настала књига *Света Пејшка*.

Ко је девојчица Ива?

— Ива је сећање на детињство. Девојчица која сам би-
ла. Девојчица која и данас живи у мени.

– Многи писци кажу да је за децу најтеже писати и сматрају дечју књижевност превеликим изазовом, често неизвесног исхода. Које су за Вас биле највеће недоумице и питања која сте сами себи поставили када сте почели приче о Иви? За који узраст сматрате да су ове приче најприхватљивије?

– Током писања трудила сам се да одаберем речи и структуру реченице која одговара деци. Најтеже ми је било да причу поједноставим, а да је не упростим. Да је напишем тако да буде разумљива, а лепа, узбудљива и смислена.

Ове приче намењене су девојчицама и дечацима узрасла од пет, шест па до девет, десет година, што свакако зависи и од детета.

Прича о девојчици Иви и њеној лутки Ђини која је прати кроз цео живот је прича о мајчинској љубави. Какви су утисци деце и родитеља на ту причу?

– Сви који су имали прилику да виде и прочитају ову књигу, и одрасли и деца, дирнути су истинитошћу и лепотом ове нежне приче, али и лепотом илустрација, попут Миланке из околине Крушевца која ми је написала: „Књига Ива и лутка је, као што сте нас на викли, савршена.“

Иначе, моје читатељке обрадовале су се овим књигама. Многе од њих пишу ми слично као Јасмина из Бара: „Неизмерно се радујем. Сада и моја ћерка може да чита књиге мог омиљеног писца.“ Многе тврде као Гордана из Бањалуке: „Такве књиге су нам потребне.“

Вашим читаоцима је, без сумње, посебно задовољство када чују да су Ваше књиге преведене на 16 језика. Недавно је Запис душе преведен на албански и представљен у Српском културном центру у Скадру. Шта за Вас лично значи овај корак и како је протекао сам догађај? Да ли књига може да допринесе више и боље него сви покушаји да се наша два народа разумеју?

– Роман *Запис душе* је прича о деспотици Ангелини Бранковић, албанском племкињи и српској Светитељки. Објављен је на српском 2007. године, преведен

је и на македонски, руски и италијански језик, и проtekliх година у иностранству је представљен на књижевним вечерима у Скопљу, Риму, Фиренци, Барију, Москви и Сергијевом посаду.

Књижевни сусрет у Скадру после Свете Литургије, уочи Велике Госпојине, био је другачији. Мање значајан за моју књижевну каријеру, али важан за мене као писца који жели да оним што ради служи Богу и људима. Нешто раније у недељном културном подлистку листа *Gazeta Shqiptare* који излази у Тирани, објављен је део из романа, икона Мати Ангелине и моја биографија и фотографија. Преводилац књиге Артур Поповић Попај рекао је да није имао прилике да види нешто лепше или дуже објављено у албанским новинама везано за једног српског писца. На промоцији, о књизи је, између осталих, говорио и свештеник Албанске Православне Цркве у Скадру Александар Петани. Одмерено и са дубоким разумевањем похвалио је и књигу и аутора. После промоције дала сам и интервју за албанску телевизију. Та пажња била је врло мила мојим домаћинима Србима и, усуђујем се да кажем, били су некако поносни.

Ауторско право за издавање књиге на албанском језику пренела сам на Удружење српско-црногорске националне мањине у Албанији, а управа Удружења одлучила је да поклони по један примерак књиге свим библиотекама и црквама у Албанији.

„Ова књига говори у прилог зближавању два народа, али и подсећа да је та близнакост постојала од давнина“, рекао је Павло Јакоја-Брајовић, председник Удружења српско-црногорске националне мањине у Албанији. Протојереј ставрофор Радомир Никчевић пренео је благослов и честитке Митрополита Амфилохија због „издавања ове значајне и преко потребне књиге“ и истакао је да је „овај роман књига-помирница, која би требало да да велики допринос бољем разумевању српског и албанског народа. Ово је значајно и капитално дело“. И они који нису говорили на промоцији, касније, током дружења, понављали су исто.

Признајем, била сам изненађена овим речима, али изговорили су их људи који тамо живе и људи који добро познају локалне прилике, па кад они кажу, вальда је заиста тако. А ако јесте тако, мени остаје само да се радујем, захвална Богу и Мајци Божјој што сам баш ја написала ту књигу. Јер боље разумевање оних међу којима живе, најсушно је потребно нашем народу у Албанији.

Да ли можемо да очекујемо и трећу књигу о Иви и шта припремате за Ваше старије читаоце?

– Књиге *Света Пешка*, *Ива и лутка* и *Ива и анђео* су почетак планираног серијала књига за децу. Волела бих да буде још оваквих књига. Књига о девојчици Иви, али и књига о дечаку чије ће име одабрати мој син, књига о српским принцезама и Светитељкама. Све ће то бити приче попут ових које сам већ написала – приче истините, а узбудљиве и лепе као бајке. Од новембра прошле године (2016) радим на новом

**Пут књиге
до дечјег
срца данас
је много
тежи него
пут до мо-**

**билне апликације или цртаног
филма. Генерално, деца мање
читају, родитељи имају мање
времена да им читају, језик и
усмена комуникација се све више скраћују, оси-
ромашују. Да ли оваква издања могу да унесу
квалитативне промене у образовање деце?**

— Овакве књиге могу да користе деци на више начина. Из њих деца могу нешто да науче. Затим, те књиге могу да им формирају укус и усмере их да и кад одрасту, у књигама траже више од пуке забаве, срцепарајућих клишеа или егзибиционистичких исповести некадашњих лепотица. И, наравно, овакве књиге су деци на духовну корист. Иначе, не бих рекла да родитељи имају мање времена. Очеви су одувек радили ван куће, а данашње мајке деце и тинејџера нису прва генерација запослених мајки. Мислим да је проблем што људи своје време троше улудо и немилице, на лаку забаву и испразну разоноду.

Деца су дар Божји. Деца су највредније што човек има. Неупоредиво је важније да родитељи знају где је, са ким, шта ради, како размишља његово дете, него шта раде Цеца, Јеца и Сека и њихова деца, ко је ушао у који ријалити, ко је дао гол или шта је Пепе урадио Нолету...

Људи проведу по три, четири, пет сати гледајући Новака Ђоковића. Нервирају се због његових пораза и славе његове победе, а не пада им на памет проста истина: Да је Новак тако арчио своје време, никада не би постао најбољи у свом послу! Да су Новакови родитељи тако арчили своје време, никада не би одгајили шампиона!

роману. То је још једна, девета по реду, књига из мог духовног циклуса. Али, хајде да о њој разговарамо када буде објављена. Рецимо кроз годину дана, ако Бог да!

Пре две године у неким новинама објављен је разговор са нашом политичарком у коме је она испричала како јој њен дванаестогодишњи син помаже да украси вакршња јаја. Било је различитих коментара на текст, али један је баш илустративан за ово о чему причам. Нека жена је написала: „Лако је теби кад си министарка, имаш времена да будеш са дететом. А ја моје такрећи и не виђам, немам времена.“ Обратите пажњу: Она нема времена да буде са дететом, али има времена да чита и коментарише текстове на порталу! Дакле, мање интернета, мање телевизије, мање трачарења и куцкања порука, мање утакмица и кафана, и ето времена за дете. Ето времена за игру и шетњу, за читање књига и гледање филмова и за разговор о виђеном или прочитаном, за посете баки и деки, за одлазак у цркву. Ето времена да детету пружите љубав. Али и добар пример.

У роману *Онда је дошла Добра Вила* посветили сте пажњу погубном утицају друштва на данашњу омладину. Шта сматрате да је данас највећа опасност у васпитању деце и да ли Црква одговара на савремене проблеме родитељства (и како)?

— За одбрану младих душа и умова од злодуха овог времена потребно је садељство Цркве, државе, школе, медија. Један заједнички, одлучан, непрекидан и пожртвован напор читавог друштва. Али, то је много лакше замислити него остварити. А време пролази и деца расту. Зато родитељи не смеју да чекају! Не смеју да траже оправдање за своје неделање жалећи се на Цркву и државу, на школу и медије, и понављајући да је ово страшно време. Јесте, страшно је, али утолико је одговорност родитеља, посебно мајки, већа. Баш зато што су страшни и време и окружење, родитељи не смеју да препусте своју децу утицају средине. Оправдање не сме бити ни чињеница да многи родитељи нису довољно образовани. Нису биле образоване ни наше пррабе, па су одгајале честите потомке. Формално, школско образовање нема никакве везе са чистотом душе и образа.

Све што нам је потребно за чистан и достојан живот, записано је у Десет заповести и у Јеванђељу.

Највећа опасност по децу су немар родитеља, помодарство и неутемељеност у вери.

На западу је одавно систем претварања људи у беспријатне и бесловесне бића, у потрошаче јефтиних крпица и осталих дрангулија, у погурене и понижене Гаме и Делте из Хакслијевог *Врлој новој светаша*, доведен до савршенства.

Ми пак живимо у једној тоталној конфузији. Понесени жељом да радимо оно што ради „цео свет“, и унапред уверени да је тај „свет“ боли, напреднији, паметнији од нас, прихватамо некритички сваку новотарифу. Сваку глупост која нам стиже са запада.

Прихватамо, мада не морамо. Свако од нас може да бира шта ће да гледа, чита, слуша. О чему ће да разговара. Може да бира којим ће духовним утицајима да изложи свој ум и своју душу, али и своју децу. Породица је та која мора да води борбу непрестану против лажних вредности и погрешних узора.

Живимо у времену када сви много говоримо о вредностима. Које су вредности за Вас најважније и шта сматрате да је највећа одговорност пословно ангажоване жене, књижевника, и у исто време супруге и мајке, данас у Србији?

– Да, много се говори о вредностима. Само, нису све вредности наше, хришћанске, православне вредности. Често се иза истих појмова као што су лубав, мир, вера, молитва, па чак и традиција, па чак и морал, па чак и породица, крију различити садржаји. И ту настаје простор за обмане и манипулације. Некако све постаје релативно. Брише се граница између добrog и лошег, између моралног и неморалног, између пожељног и недозвољеног. Зато је веома важно да уочавамо разлику у садржајима који се крију иза истих појмова. Да се непрестано питамо да ли је то нешто што нам се нуди у складу са православном вером и Христовим учењем.

Свети Лука Кримски је рекао: „За мајку нема веће обавезе, нема веће одговорности пред Богом, него што је добро васпитање деце.“ И ја се потпуно слајем са њим.

Породица је оно најважније што човек има. И сви који то не схвate на време, кајаћe се кад буде касно.

Породица је стуб друштва, али осим Бога и молитве, породица је и једино сигурно уточиште и ослонац за појединца. Зато морамо да чувамо породицу. А услов опстанка породице су узајамна лубав и пожртвованост свих чланова породице и васпитање деце у Духу Божјем.

Ја се сваке вечери помолим Мајци Божјој да ме поучи и да ми помогне да будем супруга каква је потребна моме мужу и мајка каква је потребна нашем сину. Имам и једну молитву за „ванредне ситуације“. Чула сам је пре двадесет година од једне мудре Которанке, и сетила је се када је мој син као шеснаестогодишњак први пут путовао у Америку. Ево је: *Ти знаш ђега је моје деше, ја не знам. Ти знаш како му је, ја не знам. Ти можеш да му йомоћеш и да ћа сачуваш, ја не моју. Молим ће, мали Божја, йомози му и сачував ћа!* Молитва је једноставна и савршена. Она истовремено показује немоћ мајке да заштити дете сопственом снагом, али и њену моћ да силином своје лубави и чистотом вере обезбеди своме детету заштиту и помоћ Мајке Божје.

Иначе, ја се трудим да сав мој живот буде у складу са вредностима за које се залажем у својим књигама и јавним наступима.

Свесна сам велике одговорности за сваку реч коју напиши или изговорим. Пред сваки интервју, пред свако књижевно вече, пред сваки сусрет са читаоцима, помолим се Богу да не кажем нешто погрешно. Да кажем оно што Творац наш и Сведржитељ жели да људи чују. И да моје речи буду на духовну корист људима и у славу Божју.

ЛИСТАЈУЋИ ПРАВОСЛАВЉЕ

Листајући Православље

23. октобар

1967.

Васељенски
Патријарх Атинагора I
у посети Српској цркви

О свануо је 11. октобар 1967. године, дан који је уписан у историју Српске цркве. Тај дан има и своју предисторију. Управо, он је везан за дан када је Српски Патријарх – Његова Светост Господин Герман, пошто се поклонио живоносном гробу Христом, у времену 12. априла до 18. маја 1959. године, са својом високом пратњом, коју су сачињавали три архијереја, дваprotoјереја, један јеромонах, један протођа-

кон, и два професора Богословског факултета, учинио посету Свесвјатејашем Васељенском Патријарху Господину Атинагори I. Тај дан у својој предисторији садржи и Господњу вољу која је очигледно и у овом акту Српског Патријарха везана за живоносни гроб и из њега потекла. И приликом ове посете Васељенском Патријарху делегација Српске православне цркве, на челу са Његовом Светошћу Патријархом Српским Господином Германом, позвала је Оца отца да благоизволи узвратити посету Српској цркви, Српском Патријарху, српском клиру и благочестивом српском народу...

Православље – новине Српске Патријаршије, година I, број 13—14, Београд, 23. октобар 1967. године, страна 1.

50 ГОДИНА ИЗЛАЖЕЊА НОВИНА СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ
Уредници *Православља*

Протојереј-ставрофор Милан Ђ. Јанковић

Славица Лазић

Бројеви које је уређивао прота остаће веродостојна хроника времена безакоња комунистичке власти, које су прећутно одобравале страшне злочине на Ким, о чему је *Православље* писало у сваком броју.. „Добија се утисак да је то некоме требало“, истакао је Патријарх Герман.

Рођен је 11. септембра 1932. године у Причевићу код Ваљева, где је завршио основну школу. Био је ћак Прве реалне гимназије у Ваљеву, после чега уписује Богословију Светог Саве у манастиру Раковици. По завршетку школовања ступа у свештенички чин 1953. године и бива примљен у Архијерејском намесништву тамнавском, са седиштем у Убу, Епархија шабачко-ваљевска. Прва парохија у којој је служио била је у Докмиру где остаје две и по године, након чега одлази у Јабучје. 1986. године прелази у црквено-јерархијску службу. Бива постављен на место главног секретара у Канцеларији Светог Архијерејског Синода.

Упоредо са обавезама у Канцеларији, прота је био ангажован писањем текстова у *Гласнику*, службеном листу СПЦ. Преломне године у државној и црквеној историји, када су албански сепаратисти брутално напратали на животе и имовину косовских Срба, затекао га је на пословима главног и одговорног уредника *Православља* (у времену од 15. маја 1987. до 15. децембра 1989. године). Пуне три деценије прота Милан је припремао календарски текст за црквене календаре. Најдрагоценји текст у календар унео је, по сопственом признању, 2004. године када је канонизован Свети Николај Српски. Објавио је 19 књига. Посебно треба истaćи три књиге црквених беседа, под насловом *На џуту*. О борби Патријарха за наставак градње Спомен-храма Светог Саве на Врачару написао је књигу *Патријарх српски Герман – у живоју и борби за Спомен-храм*. Оставио је тротомно дело *Ейской Николај (Жички и Охридски) – живоју, мисао и дело*. Приредио је монографију *Ейской др Сава* као и аутобиографију *На изворима неуморног служења*. Пре две године изашла је његова књига *Враћање веронауке у школе*. Фебруара 2004.

године Свети Архијерејски Синод одликовао је проту Милана Орденом Светог Саве другог степена.

Очували смо достојанство Цркве

Питамо проту Милана да ли је данас притисак на црквене медије мањи, а он каже „Ако радите свој посао, нико вам ништа не може. За две и по године ми ништа није приговорено. Очували смо достојанство Цркве. Иначе, време се није много променило.“ У разговору са првотом желели смо чујемо његово искуство у борби за већи тираж. „Врло тешко, јер сведоци смо времена у коме је, скоро све, уперено против Православља“, одговорио је. Колико новини недостаје стална колумна у којој би богослови коментарисали актуелне дogaђаје, као верско тумачење феномена модерног живота, питамо некадашњег уредника. „И овде, све треба мерити, до најтанијег“, каже прота Мића, како су га многи ословљавали. „Коме данас треба мишљење отишавшег човека“, питао нас је. Подсећањем колики значај је имало *Православље* у време када их је он уређивао, одајемо му захвалност на бројевима који су читаоцима развили осећај припадности Цркви и утицали да се током тешког живота у комунистичком окружењу, верни српски народ интегрише на конфесионално-националном заједничком интересу, око свог Светосавља.

Подиже се Спомен-храм на Врачару

Прелиставајући бројеве из тих година, примећује се значајан број личности из друштвеног, уметничког и научног живота, који пишу своје осврте на актуелне теме, што је поуздано помогло популаризацији црквеног

гласила и његовој мисији. За *Православље* пишу Владета Јеротић, Хаџи Недељко Кангра, Матија Бећковић, Милован Данојлић. Редакција у сваком броју посвећује две стране рубрици „Спомен-храм Светог Саве на Врачару“ у којој се детаљно извештава читалачка јавност о токовима и динамици градње. Из пера проте Милана сазнајемо да се Патријарх Герман са члановима Сабора одазвао позиву за разговор Ивана Стамболића, председника Председништва СР Србије, којом приликом је било речи о косовској стварности и признању државе да су „опасно поремећени међународни односи у овом крају СР Србије“. Из саопштења о раду редовног заседања Сабора, посебно се истиче охрабрујуће духовно буђење у народу, али и опасност од болног нарушања црквеног јединства у Македонији. У саопштењу са ванредног заседања Сабора истиче се забринутост због застрашивања деце да не би учествовала у верској настави, војницима се забрањује посећивање цркава, свештеницима се онемогућава приступ у казнено-правне домове и болнице. Насловне стране посвећене су актуелним црквеним и друштвеним питањима: „Значај Пећке стврдигије“, „Почела обнова манастира Шишатовац“, „1200 година од сабора о икони“, „Патријарх васељенски Димитрије I посетио Српску цркву“, „Отворена Ризница у манастиру Дечанима“; пренет је интервју Патријарха Германа НИН-у у коме је Његова Светост подсетио да алармира јавност од 1956. године да се Албанци масовно усељавају на Косово са целим породицама. Свети Синод противствовао против изјаве др Стипе Шувара, председника Председништва ЦК СКЈ који, у непризнавању канонског статуса аутокефалности „Македонској православној цркви“ од стране СПЦ, види „класичан српски национализам“. Београд је свечано испратио мошти Св. Кнеза Лазара чиме је почело обележавање 600-годишњица његове мученичке смрти и Косовске битке. Цео број посвећен је 200-годишњици рођења Вука Караџића.

Крстовдан Срба на Косову

Хронику безакоња на Косову и Метохији исписују Епископ rashko-prizrenски Павле, који алармира да су увидом у поседовне листове за српске цркве, манастире и црквене општине, установили да су они уписаны у катастарским књигама као цамије, куће и зграде, а гробља се претварају у пањњаке, или се дају у приватно власништво. Јеромонах Атанасије Јевтић, у 25 наставака рубрике „Крстовдан Срба на Косову“, који излази у сваком броју, сведочи о распећу српског народа који брани голе животе од албанских злочина, невиђених и незапамћених у историји. Објављује се приказ књиге Димитрија Богдановића *Књига о Косову*.

Владан Поповић, професор Богословије Св. Саве у Београду објављује серију ауторских чланака на актуелне теме: Црква и национализам, Црква и идеологија, Црква и материјализам, Црква међу најактуелнијим проблемима нашег времена, Црква и питање прекла закона, Косово – симбол борбе за права човека.

О вестима са парохија сазнајемо из текстова који шаљу богослови, свештеници, монаси или читаоци. О обнови ризнице стародревног Цетињског манастира сазнајемо из текста игумана, који преноси обраћање председника ИО СО Цетиње Јована Маркуша да је реч о санацији и ревитализацији споменика који представља „дио културе једног народа“. Епископ горњокарловачки Симеон пише о невољама три века старе Православне црквене општине у Переју, Митрополит Јован извештава да се забрањује обнова храма у Ровишту, који се због урушавања звоника проглашава рушевином, а Митрополит дабробосански Владислав са чуђењем пише да се два пароха у Коњицу у Пензионом фонду воде као „католички свећеници“. Црква у Петњици претворена је у магацин, пишу читаоци *Полишике*, а преноси *Православље*. У пожару који је избио под „веома чудним околностима“, изгорела црква у Србобрану, извештава парох. Живописана је Вождовачка црква коју је осликао Милић од Мачве, за коју је старешина цркве написао да „у црквеној уметности представља покрет епохе“. Отворен је Музеј фрушкогорских манастира. Разговор са Епископом жичким Стефаном о црквеној просвети урадио је Радован Биговић. Од пароха сазнајемо како је прослављен Свети Сава у Дубровнику. Уредништво поздравља први број *Истине*, листа Епархије далматинске. У Срему се обнављају занатлијске славе. О прослави јубилеја на Далматинском Косову извештавају Атанасије Јевтић и Радован Биговић. Српска православна црквена општина у Загребу поднела је ИВ Скупштине града захтев за враћање имовине. Сахрањени земни остаци краља Николе на Цетињу. Радови на новој згради Богословског факултета у Београду и новој згради Богословије у манастиру Крка напредују.

Полемика и изазови времена

Редакција улази у дијалог са појединцима и јавношћу око актуелних догађаја, па тако аутору текста који је изашао у *Цетињском листу* који има недоумицу да ли манастир припада црногорском народу или је „српски православни“, даје одговор. На оглас у *Полишици* којим се Управа храма Светог Архангела Гаврила из Земуна обратила свим људима добре воље да помогну монахије угрожених српских манастира на Косову, *Вечерње новости* су жустро реаговале замеђајући Управи храма што се бави „туђим послом“, а ишло се и дотле да се тражила политичка оцена ове иницијативе Српске Цркве. Протосинђел др Иринеј Буловић, декан Богословског факултета износи своје мишљење поводом написа „На Божић свечано и – радио“ објављен у *Илустрованој Јолишици*. Отвореним писмом председнику Председништва САП Војводине Борђу Радосављевићу, обраћа се Епископ банатски Амфилохије поводом његове јавне оптужбе „Владика окупља националисте“. Стручна јавност и УКС апелују да се одустане од подизања бране која би угрозила манастир Студеницу. Јеромонах Атанасије Јевтић оштро критикује неприхватљиве наслове *Гласа концила*. ■■■

46 година акције Радио Београда „Књига солидарности“

Књига је дар за даривање

А. М. С.

Учешће у програмима „Књига солидарности“ за ове четири деценије узели су најугледнија имена из свих области културног, просветног и уметничког стваралаштва

Деценијама уназад слушаоци и гледаоци најстаријег Радија и Телевизије на простору Балкана (Јавне медијске установе РТС), донацији су акције која носи назив „Књига солидарности“. Програмска акција РТС-а за циљ има опремање школа и школских библиотека широм наше земље. Од оснивања 6. октобра 1972. године, „Књига солидарности“ је јединствена активност на овим просторима која има хуманитарну, културну и просветитељску мисију и стиже свуда где се говори, чита и пише на српском језику.

Од прве до наредне школске године, акцију већ годинама уназад води уредник Михаило Шћепановић. Резултати никада нису довољни у мери у којој то организатори желе, али статистика само током јубиларне 2015–2016. године говори следеће: опремљено је више од 10 библиотека у школама у Србији, уручен је преко 11.500 књига, а акције су спроведене у сарадњи са представништвом Републике Српске, ОШ „Исидора Секулић“ и Колом српских сестара из Приштине. Исте године одвојене су књиге за обнову библиотеке Призренске богословије, а преко Кола српских сестара књиге су стигле и до манастира Бањска код Звечана. Протеклих девет месеци (2016–2017), у чак 12 места односно исто толико школа, „Књига солидарности“ је стигла до планираног одредишта.. „Књига солидарности“ даривала је и цркве у Обудовици, Рогачици, Кутлешу код Лесковца, у Заклопачи крај Београда“, каже Михаило Шћепа-

новић, уредник акције, „У већини малих места у којима је ‘Књига солидарности’ пронашла пут, даривала је и парохијске цркве и домове са одређеним бројем књига. Према проценама, са више од 20.000 књига помогнуте су цркве у Србији.“

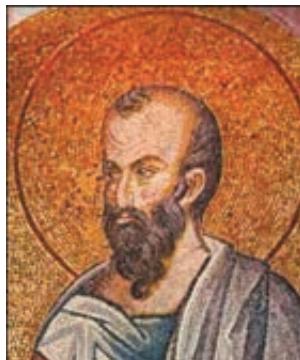
Учешће у програмима „Књига солидарности“ за ове четири деценије узели су најугледнија имена из свих области културног, просветног и уметничког стваралаштва. Захваљујући слушаоцима, гледаоцима и читаоцима Радио-телевизије Србије, сакупљено је више од три милиона књига, али и много школског прибора, техничких помала и спортских реквизита које су даривали бројни грађани, али и издавачи, институције, библиотеке, школе и организације.

Захваљујући свима њима до сада је основано (или допуњено) 1.300 варошких, сеоских и школских библиотека у Србији и отворено 37 књижница у Француској, Немачкој, Аустрији, Швајцарској, Мађарској и Румунији.

Обновљене су и допуњене библиотеке у српским манастирима: Студеница, Милешева, Ђурђеви ступови, Бањска, Каленићи, Куманица и Липањ, а више од 2.000 одабраних наслова стигло је у Хиландар и његов метох Каково.

„Књига солидарности“ је награђена Златним и Сребрним дукатом Вукове задужбине, плакетом „Подвиг године“ Вечерњих новосћи и многим другим признањима, чију круну представља Вукова награда Културно-просветне заједнице Србије.

Из ризница светоотачке духовности:
Блажени Теодорит, епископ Кирски

Блажени Теодорит Кирски,
рановизантијски мозаик
(извор: Православие.ру)

Богољубива историја или О аскетском начину живљења

Превод са старојрчкој:
Лазар Нешић

2. Јулијан

Повукавши се на ободе пустиње, овај човек Божији пронађе нерукотворену пећину која не беше комотна, нити добро ископана, али која би у стању да пружи извесно оскудно склониште онима који жељају њој прибећи. Он се с радошћу удоми на месту овом...

2.1 Јулијан, ког локални житељи почаствоваше именом „Сава“ – што у преводу на грчки језик значи „старац“ – подиже своју подвигничку колибу у земљи коју некада називаху Партијским царством, али је сада зову Осрена. Ова област простире се западно према самој обали речног тока – који се зове Еуфрат – док се на истоку зауставља на границама Римског царства. Иза ње следи Асирија, западна граница Персијског царства, коју касније назваше Адијабена. У овој области има мноштво великих и многољудних градова, те великих насељених површина и ненасељене пустиње.

2. Повукавши се на ободе пустиње, овај човек Божији пронађе нерукотворену пећину која не беше комотна, нити добро ископана, али која би у стању да пружи извесно оскудно склониште онима који жељају њој прибећи. Он се с радошћу удоми на месту овом, те га сматраше вреднијим од царских палата што сијају златом и сребром. У њему пребиваше, узимајући храну само једном недељно. Храна му беше хлеб од јечма и мекиња, док као укусан зачин имаше со, а као најукусније пиће свежу воду са извора; ипак, он ово не употребљаваше до ситости, већ се ограничаваше на онолико колико би потребно да се јело прогута. Као уживање, раскош, те преизобилна и многоврсна гозба, служају му псалми Давидови и непрестано заједничарење са Богом. Пошто уживање у реченим стварима беше неутоливо, он никада не пожеле да се засити, већ се свагда

хранише њима и свагда вапише: „Како су слатке грлу моме речи Твоје, већма од меда и саћа устима мојим“ (Пс. 118, 103). И опет слушаше блаженог Давида како говори: „Страх Господњи је чист, остаје у век века; судови Господњи су истинити, уједно оправданi; жељени већма од злата и драгог камена многог и слађи већма од меда и саћа“ (Пс. 18, 10–11). И опет га слушаше како говори: „Наслади се Господом и даће ти молбе срца твога“ (Пс. 36, 4). И опет: „Нека се радује срце оних који траже Господа“ (Пс. 104, 3); као и: „Да се обрадује срце моје, да се боји Имена Твога“ (Пс. 85, 11); и ово: „Окусите и видите да је добар Господ“ (33, 8); те ово: „Жедна је душа моја за Богом, за Снажним, за Живим“ (41, 3); и: „Прилепи се душа моја уз Тебе“ (Пс. 62, 9). Тако он у себи самом пригрљиваше љубав онога који изрече речи ове. Јер, велики Давид псалмопојаше и подучаваше речи ове са жељом да многе људе учини заједничарима и учесницима љубави Божије. И он не беше преварен у своме надању, већ рани божанском љубављу овог богона дахнутог човека и безброй других људи. Јер, Јулијан се распали таквом љубавном раздраженошћу да беше опијен жарком жудњом и, не гледајући на земаљске ствари, он ноћу и дану сањаше и машташе једино о свом Љубљеном.

3. Многи од оних који живљају у близини и у удаљеним крајевима сазнаше за ову узвишену философију – пошто се његова слава ширила посвуда као на крилима – и похиташе му не би ли измолили пријем у његову подвигничку

школу и провели остатак живота под његовим руковођењем као под каквим учитељем или руководитељем подвијништва. Јер, не лови само птица друге птице дозивајући их себи истоврсном песмом и ловећи их у рас прострте замке, већ и људи лове њима сличне људе, некад на њихову штету, некад на њихово спасење. Тако се ускоро сабраше десеторица људи, затим по два и три пута толико, да би касније достигли број од стотинак људи.

4. Иако их беше толико много, пећина их све прими. Јер, научише од Старца да потпуно занемарују старање о телу. Попут њиховог руководитеља, они се храњаху јечменим хлебом који беше зачињен солу. Касније сабираше и дивље поврће, пунише њиме сасуде и мешају их са довољном количином расола, те унапред обезбедише јело болесним и потребитима. Међутим, њихово станиште беше мемљиво и влага причињаваше штету овом поврђу пошто се оно по природи ствари буђало и распадало. Кад ова несреща погоди усаламурено поврће – јер пећина пушташе влагу са свих страна – ученици молише свога Старца да им допусти да подигну малу колибу која би била погодна за смештање усољеног поврћа. Он најпре не одобри њихову молбу. Ипак, након извесног времена би са овим сагласан јер беше подучен од великог апостола Павла да не тражи сопствену вољу, већ да се прилагођава смиренима (Рим. 10, 33). Он им даде мере за колибу, малу и скучену, и удаљи се од пећине како би принео своје уобичајене молитве Богу. Јер, имао је обичај удаљавати се у пустињу, често и по педесет стадија, а понекад и двоструко толико, одељујући се од сваког сусрета са људима и повлачећи се у свој унутрашњи свет да би осамљен заједничарио са Богом и да би, као у огледалу, сагледавао ову божанску и неизрециву лепоту. Користећи овај предах, ученици који беху достојни Старчеве бриге изградише колибу, но она беше нешто већа од прописаних мера. Враћајући се након десет дана као какав Мојсије после неисказивог сагледавања на гори, он виде да је колиба испала већа него што је желео и рече: „Бојим се, пријатељи моји, да ћемо увећавајући наша станишта на земљи умањити она на небу. Јер, прва су временита и пролазна, док су друга вечна и непролазна.“ Ово рече како би своју дружину подучавао на савршенији начин. Међутим, он попусти пред њима, слушајући апостолов глас: „Не тражим своју корист, него корист многих, да они буду спасени“ (1. Кор. 10, 33).

5. Још их подучаваше да приносе заједничко славословље Богу у пећини, те да након свитања изађу у пустињу по двојица; док би један прикланао колена како би принео Владицију прослављање, други би псалмопојао петнаест Давидових псалама стојећи; затим би заменили своје делање, те би један стајао појући, а други би се простио по земљи прослављајући. Ово би непрестано чинили од раног јутра до касне вечери. Отпочевши мало пре заласка сунца, сабираху се у пећини са свих страна, неки одовуд, неки одонуд и једногласно приношају вечерње богослужење Владици.

6. Старац је такође имао обичај да поведе неког од истакнутијих ученика како би учествовао у његовој молитви Богу. Често би био у пратњи извесног човека који беше из Персијског народа, висок растом и прелепог стаса, чија душа беше још дивнија него његов телесни изглед. Име му

беше Јаков. Након смрти Старца, он просија сваком врлином; и не би прослављен и чувен само у аскетским заједницама ове области, већ подједнако и у сиријским; кажу да се тамо и упокоји, проживевши сто четири године живота. Пратећи тако великог Старца на његовом путу према пустињи, он одржаваше извесно растојање. Јер, учитељ му не допушташе да прилази како би избегао повод за разговор који би његов ум лишио размишљања о Богу.

Идући тако једном за Старцем, он угледа огромну змију на путу. Угледавши овај призор, он се не усуди даље да пође; ипак, након што неколико пута пожеле да побегне од страха, изнова се сабра. Тада клече, подиже камен и баци га на змију. Но, тада виде да се змија уопште не помера и да стоји у истом положају. Схвативши да је змија мртва, он помисли да је њена смрт дело Старца. По завршетку пута и окончању псалмопојања, кад је наступио тренутак починка, Старац седе и рече му да мало одмори своје тело поред њега. Он најпре сећаје ћутећи. Али, кад Старац започе разговор, Јаков га са осмехом мольаше да му открије понешто од ствари са којима не беше упознат. Након што му Старац допусти да пита, он рече: „Видех огромну змију прострту по путу и најпре се уплаших од ње, помиšљајући да је жива. Међутим, кад видех да је мртва, наставих пут радујући се. Кажи ми, оче, ко је усмртио змију? Јер, само си ти ишао путем и нико више није пролазио туда.“ Старац одговори: „Престани да се распитујеш о стварима што не доносе никакве користи људима који се њима баве.“ Но, чудесни се Јаков није дао одвратити у жељи да сазна истину. Старац покушаваше дуго времена да прикрије истину, али више није могао поднети мучење свог љубљеног ученика: „Рећи ћу ти оно што тако силно желиш да сазнаш“, рече он, „али ти забрањујем да за мог живота приповедаш другима ствари које сам ти рекао, јер праведно је скривати ствари попут ових пошто оне често побуђују таштину и гордост. Ипак, кад напустим овај живот и будем ослобођен ових страсти, не браним ти да говориш и приповедаш о сили божанске благодати. Знај добро“, рече велики Јулијан, „да ми ова звер дође у сусрет док иђах путем и разјапи своја уста желећи да ме прождре. Но, призвах име Господње и прстом начиних знамење крста, те одбацих сваки страх и одмах угледах звер како се стровалајуће на земљу; прослављајући нашег заједничког Спаситеља наставих своје путовање.“ Окончавши своју приповест на овај начин, устаде и упути се према пећини.

7. Другом приликом неки младић из племените породице, који одрасте у богатству и чија ревност беше већа него снага, мольаше Старца да заједно иду у пустињу, и то не у уобичајену шетњу коју свако чињаше посведневно, већ у подуже путовање које је могло трајати седам или десет дана. Овај гласовити младић би Астерије. Богонадахнути Старац спречаваше младића говорећи да у пустињи нема воде, али младић не престајаше да га моли за одобрење траженог дара. Савладан његовим молењем, Старац прихвати. У почетку младић ревносно пратише Старца. Али, кад прође први, други и трећи дан, младић беше спржен сунчевим зрацима – јер беше лето, а на врхунцу лета сунчеви зраци најјаче исијавају – и сасвим измучен жеђу. Најпре се стијаше да открије своје муке, сећајући

се упозорења Старца; ипак, савладан и обесхрабрен, он мольаше Старца да се сажали на њега. Старац га подсети на пређашња упозорења и рече му да се врати назад. Међутим, кад младић рече да не зна пут који води према пећини, па чак и када би знао не би био у стању да хода пошто беше иссрпљен од жеђи, човек Божији се сажали на младићеве муке и опрости му телесну слабост. Приклонивши колена на молитви Владици, он накваси земљу врелим сузама и тражаше начин да спасе младића. Онај који испуњава волу оних који га се боје и слуша њихова молења, учини да се потоци суза који падају на земљу промене у извор воде. И кад младић би укрепљен свежом водом, Старац му одмах нареди да се врати назад.

8. Наведени извор стоји све до сада и сведочи о мојсијевској молитви богонадахнутог Старца. Као што је древни Мојсије својом палицом ударио по оној неплодној стени и отворио извор плодних водених токова како би утолио жеђ хиљадама других људи (Изл. 15, 22–27), тако је и овај човек Божији својим сузама натопио ову пресушену земљу и отворио извор воде, не да би утолио жеђ хиљадама других људи, већ само једном младићу.

9. Просветљен у души божанској благодаћи, Старац сасвим јасно предвидео савршенство које ће наведени младић остварити. И заиста, након много година, Астерије – призван божанској благодаћи да буде руководитељ многих у истој врлини – основа своју подвижничку школу у околини Гинџарске области, великим селу које беше потчињено Антиохији. Привуче себи многе друге подвижнике философије, а нарочито великог Акакија, који беше гласовит, прослављен у монашком животу, те просија врлином, удостоји се епископског чина и постаде пастир града Алепа. Пастирујући педесет пет година својим стадом, он не напусти подвижнички начин живота, већ спајаше аскетску и друштвену врлину. Узимајући на себе строгост прве и снискоћење друге, он сједини ствари које стајају одвојено.

10. Поставши ловац и руководитељ наведене врлине, овај Астерије остаде привржен пријатељ великог Старца и одлажаше му у посету често два или три пута годишње. Спремајући се за пут, он имаше обичај да понесе браћи сасушене смокве које је товарио на три или четири муле. Он сакупи две мерице које ће, према његовом мишљењу, бити довољне Старцу за читаву годину и натовари овај терет на сопствена рамена – поставши и називајући себе мулом свога учитеља – те носећи овај терет крену путем, прешавши пут не од десет или десет стадија, већ од седам дана. Угледавши га том приликом са товаром смокви на леђима, Старац се разгневи и рече му да их неће јести пошто не беше праведно да други подносе такав напор док он ужива у њиховом труду. Ипак, пошто се Астерије закле да неће спустити товар са рамена све док Старац не пристане да узме храну коју је донео, старац рече: „Учи нију као што кажеш, само одмах спусти своју врећу.“

11. У овоме он подражаваше првог међу апостолима, тј. оног ком Господ зажеле да опере ноге и који најпре снажно одби говорећи да то не може бити. Ипак, чувши да ће бити лишен удела са Владиком ако не пристане на речено, он мольаше да му са ногама буду оправане руке и глава

(Јн. 13, 8–9). Исто тако и славни Јован, ком би заповеђено да крсти Спаситеља, најпре исповеди своју потчињеност и указа на Владику; но, касније учини оно што му беше заповеђено, не из дрскости, већ из послушности Владици (Мт. 3, 13–16). На сличан начин и овај човек Божији би ожалошћен што други раде док он ужива плодове; али када угледа пламену брижност свог слуге, он даде предност његовом служењу у односу на сопствену вољу.

12. Неки од оних који су склони критици и који једино знају да се подсмејаву дивним стварима, казаће да ова приповест уопште није достојна спомињања. Међутим, придодао сам је чудесним делима светог човека не само да бих приказао поштовање које му исказиваху велики људи, већ зато што сматрах да беше корисно открыти слаткоћу и скромност његове личности. Иако његова врлина беше толико узвишена, он себе уопште не сматраше достојним икакве части и одбациваше је као нешто што му не пристаје; упркос томе, он је и прихваташе због добробити оних који му част указиваху.

13. Како би избегао почасти – јер постаде познат и славан међу свим људима, те привуче себи многе љубитеље добра – он се најпосле упути на гору Синајску са неколицином изабраних ученика не улазећи у град, нити у село, већ учини проходном непроходну пустину. На раменима носаше неопходну храну, хоћу рећи хлеб и со, те дрвену чашу за коју канапом беше привезана кашика; њоме би копали воду – у случају да се налази дубоко у земљи – и сипали је у чашу из које би касније пили. Преваливши пут од много дана, најзад стигао до жељене горе и прославивши свога Владику остале тамо дosta времена, јер им осамљеност пустинског места и тиховање душе донесошаје највеће уживање. На овој стени – испод које се скрије Мојсије, тај корифеј пророка кад се удостоји виђења Бога онолико колико то смртнику беше могуће – Јулијан подиже цркву са божanskim жртвеником, која стоји све до данас, и врати се свом подвижничком борилишту.

14. Сазнавши за претње свог имењака, безбожног цара Јулијана – који запрети побожним хришћанима потпуним уништењем док креташе у ратнички поход на Персијанце, а његови истомишљеници с нестрапљењем очекиваху његов проклети повратак – Старац узнесе Богу пламену молитву током десет дана и ноћи, након чега зачу глас коју му рече да је гнусна и прљава свиња усмрћена. Иако његова молитва не беше сасвим окончана, он је одмах прекину и молење претвори у славословље, узносећи благодарење Спаситељу људи својих, те трпељивом и силном Противнику непријатеља. Јер, Он показа највеће могуће дуготрпење према безбожнику; али кад ово дуготрпење само још више разгневи бедника, Он га благовремено казни. Окончавши своју молитву и окренувши се својим ученицима, он ликоваше у свом унутрашњем свету и његово лице сијаје од радости. Они који беху крај њега задивише се овом новом призору – јер он вазда беше озбиљан, а сада га угледаше како се смеши – и питаху га о узроку ове радости. Он им одговори: „Ово је прави тренутак за усхићење и радост, пријатељи моји, јер безбожник је скончао, према речима Исајиним (Ис. 26, 10) и платио казну достојну своје дрскости. Побунивши се против Бога, Творца и Спа-

ситеља, он праведно беше сасечен послушном десницом. Ето због чега се радујем, гледајући како ликују цркве које је прогонио и како одступник није примио никакву помоћ од демона којима се клањао.“ Такво беше предзнање које Јулијан задоби о погибији безбожника.

15. Кад Валенс, који се прими управљања Римским царством након Јулијана, одбаци истину јеванђељских учења и пригрији Аријеву заблуделу подвалу, подиже се још већа бура против Цркве; кормилари Цркве беху прогањани са свих страна, а уместо њих доведоше разне разоритеље и непријатеље. Како не бих сада приповедао о читавој овој трагедији, оставићу по страни појединости и призвати у сећање један догађај који ће јасно показати благодат божанског Духа што процвета у овом Старцу. Велики Мелетије беше прогнан из Антиохије, наиме, онај ком Бог свега створеног повери пастировање над градом. Из храмова Божијих беше прогнан и сви свети клири, скупа са истомишљеницима лаицима који поштоваху једну божанску суштину Свете Тројице. Прогнани, они се упутише у подножје планине и тамо држаху своја света сабрања; другом неком приликом, од речне обале начинише место молитве; и опет, од војничког полигона који лежи пред северном капијом града направише место молитве, јер непријатељ не допусти побожним да се скрасе на једном месту.

16. Чеда лажи посејаше и проношају по читавом граду гласину да велики Јулијан, то ће рећи Старац, приступи учењима која они проповедају. Побожни хришћани нарочито беху онеспокојени, плашећи се да ова гласина не превари простије и неискусније људе, те их улови у замке јеретика. Ипак, Флавијан и Диодор, ти богонадахнути и блађени мужеви који се удостојише свештенства и руковођења побожних лаика, као и Афраат – чији ћу вам живот уз Божију помоћ касније изложити – убедише великог Акакија, ког сам већ поменуо, да за свог сапутника поведу славног Астерија – који беше Акакијев учитељ и ученик светог Старца – и пожуре том васељенском светилу побожности и стубу јеванђељског учења и убеде га да остави своје пустињско борилиште и прискочи у помоћ неизмерном броју оних који пострадаши од преваре, те росом свог доласка угаси Аријев пожар. Божански Акакије се даде на пут узвеши собом Астерија, као што би умољен, те дође великим светилу Цркве и поздрави га рекавши: „Реци ми, оче, због чега с та-квом радишћу подносиш толики напор?“ Старац одговори: „Служити Богу за мене више вреди од душе, тела, постојања и читавог живота; и ја се трудим, колико могу, да приносим Богу беспрекорно служење и угодим му у свему.“ „Могу ти показати“, рече Акакије, „начин којим ћеш Богу служити више него до сада; и нећу ти говорити о овом начину служећи се само пуким разумом, већ путем учења које нам је Христос даровао. Јер, Он једном упита Петра воли ли га он више од других и сазнавши оно што је знао чак и пре него што Петар даде одговор ‘Да, Господе, ти знаш да те волим’, Он му показа шта треба да чини како би му још више служио: ‘Ако ме волиш’, рече Он, ‘напасај овце моје и храни јагањце моје’ (Јн. 21, 15–17). Ово би, оче, и ти требало да учиниш. Јер, стадима која љубе Оног ког ти толико љубиш прети да буду уништена од вукова; а љубавницима је својствено да чине оно што може задовољити њихове љубљене.

Иначе, постоји немала опасност да ће твоји многи и велики напори бити узалудни ако својим ћутањем допушташ да истина буде насиљно угњетавана, да њени посвећеници буду ухваћени у замку, те да твоје име постане мамац за оне ухваћене, пошто се предводници Аријеве гнусобе разметљиво хвале да имаш учешћа у њиховој непобожности.“

17. Чим чу ово, Старац се оправди од свог тиховања за неко време и не плашећи се непријатности градске вреве похита у Антиохију. Након што два или три дана иђаше путем кроз пустињу, он по ноћи доспе до неког места. Извесна жена племенитог порекла, чувши о доласку ове свете дружине, дотрча како би примила њихов благослов и простревши се пред њихове ноге молаших их да преноће у њеном дому. Старац пристаде, не марећи што више од четрдесет година није угледао женски пол. Док ова чудесна жена беше заузета служењем ових светих људи, седмогодишињи дечак – јединац у мајке која подражаваше Сарином гостољубљу (Пост. 18, 6) – у тами ноћи пропаде кроз бунар. Ово, по природи ствари, изазва метеж. Чувши за то, мајка рече свима да ништа не говоре и стављајући поклопац на бунар врати се свом служењу. Кад трпеза беше уговорљена за људе Божије, божански Старац позва жениног сина како би га даривао својим благословом. Чудесна жена рече да јој је син болестан, али Старац наваљиваše да га доведу. Кад жена разоткри своју невољу, Старац устаде са трпезе и потрча према бунару, те подиже поклопац и пусти светлост унутра. Он угледа дете како седи на површини воде и пљеска руком по њој, мислећи да је деција игра оно што замало постаде узрок његове погибљи. Спустише неког човека са конопцем и извукоше дете које одмах дотрча пред Старчеве ноге, рекавши да је видео како га он носи по води и спасава од дављења. Таква беше награда за гостољубље које ова чудесна жена прими од блаженог Старца.

18. Прескочићемо многе друге ствари које су се доделиле током путовања и приповедати о њиховом доласку у Антиохију. Ушавши у град, мноштво људи похрли са свих страна према њима желећи да види човека Божијег, надајући се да ће свако понаособ примити какав лек за своју невољу. Он се смести у пећинама при подножју планине. Прича се да је сам божански апостол, блажени Павле, у њима одседао и сакривао се. Међутим, како би сви научили да је он само човек, на њега убрзо навали страшна грозница. Велики Акакије, видевши сабрану гомилу, беше ражалошћен Старчевом болешћу, те помишљаше како ће сабрани људи бити запањени дознају ли за болест оног од чије се руке надаху исцељење примити. „Не очајавај“, рече му Старац, „ако оздрављење буде потребно, Бог ће га одмах даривати.“ Рекавши ово, Старац се одмах даде на молитву, те приклањајући колена и главу на земљу, као што имаше обичај, молаши се за поновно оздрављење, под условом да ово буде од користи сабраним људима. Још не беше ни окончao молитву, кад га изненада обли зној и угаси ватру грознице.

19. Исцеливши многе од разних болести, упути се затим на сабрање побожних. Пролазећи кроз капију царске палате, неки просјак – који се служаше својом задњицом уместо ногу и тако пузаше по земљи – пружи руку и додирну ограчу Старца, те овим делом вере беше исцељен од своје

болести; он пос코чи и показа како је трчао пре него што га болест обузе, слично хромом човеку ког исцелише Петар и Јован (Дап. 3, 1–11). Одмах затим, сабра се сав народ из града и војнички полигон беше испуњен људима који пристизаху. На тај начин клеветници и измишљачи лажи беху посрэмљени, а деца побожности пуне спокојства и радосна.

20. Након сабрања, они што имаху потребе за исцелењем одвукоше својим кућама ово светило побожности /=Старца/. И неки човек који имаше велику власт и ком беше поверило управљање Истоком, посла по њега и молио га да дође и исцели га од болести коју трпеше. Јулијан се без задршке упути тамо и помоливши се Владици свих уништи његову болест једном речју, те му саветова да узнесе благодарење Богу.

21. Након ових и других дела, Старац најзад одлучи да се врати својој подвигничкој колиби. Пролазећи кроз Кир – град који беше удаљен од Антиохије два дана хода – застаде поред светилишта славног мученика Дионисија. Сабраше се тамошњи предстојатељи побожности, молећи га да им помогне у извесној опасности коју очекиваху. Јер, они казаху да неки Астерије, који беше васпитан у софистичкој лукавој дијалектици и ступивши у заједницу јеретика удостоји се епископског чина, силно брањаше лаж и умешно војеваše против истине. „Бојимо се“, казаху они, „да ће прикривајући своју лаж красноречивошћу као каквим мамцем и плетући своје силогизме попут мрежа

уловити многе просте људе, јер баш због овога наши га не-пријатељи и позваше.“ Старац одговори: „Будите храбри и помолите се Богу са нама, присаједињујући пост и подвиг својим молитвама.“ Пошто се на овај начин помолише Богу, у навечерје празника, кад требаше да се обрати беседом, овај бранитељ лажи и непријатељ истине прими страшан ударац од Бога и након само једног дана болести беше избрисан са списка живих, по свему судећи чувши следеће речи: „Безумниче! Ову ноћ узеће душу твоју од тебе (Лк. 12, 20); зле мреже и замке које си припремио биће теби намењене, а не другоме“.

22. Њему се, наиме, дододи исто што и Валаму, који на сличан начин беше призван против народа Божијег. Након што даде Валақу безбожни савет против Његовог народа, он беше кажњен и сасечен мачем од стране неког Израиљца (Бр. 31, 8–16). На сличан начин народ Божији лиши живота овог несрећника, јер он смишљаше лукавства против њих. Тако Старчевим молитвама град Кир би спасен. Ову причу ми исприповеда свети епископ, велики Акакије, који је знао све о Старцу. Након овога, Старац напусти Кир и врати се својим ученицима; проживевши са њима још доста времена, с радошћу се пресели у непролазни и спокојни живот, стекавши бестрашће у овој смртној плоти и чекајући ваксрење тела. Окончавши приповест о њему и прешавши на другу, молим светитеље о којима овде писах да њиховим заступништвом задобијем вишњу благодат. ■

ЛИСТАЈУЋИ ПРАВОСЛАВЉЕ

Листајући Православље 9. новембар 1967.

Кога погађа „Златна праћка“

Најmodерније и веома моћно средство за пропагирање културе, просвете, уметности, за пропагирање разних идеја, за образовање укуса и смисла за све оно што је лепо и узвишене – ето, то је укратко, филм. Али та велика тековина људског духа и разума може се злоупотребити, и уместо да човеку служи на корист и задовољство, може да му причинава и велику штету и саблажњиво делује, а нарочито на омладину.

То нам доказује и филм „Златна праћка“, који се ових дана приказује по нашим биоскопима, као духовита и успела комедија...

О уметничкој страни филма говориће они који су компетентни за то, а ми ћемо се задржати на једној истакнутој улози свештеника, који је укомпонован у филмско ткиво у складу са народном традицијом као духовни вођа. Но то тако изгледа само на први поглед, иначе се у току радње све више стиче уверење да је главни циљ исмејати и понизити свештеника, цркву и веру. Српски свештеник у „Златној праћки“ прописно униформисан, са златним крстом на капи, представљен

је као крајње негативан тип, одвратан лицемер, оптерећен са најтежим пороцима, пијаница и развратник. Читаво време трајања филма он се не растаје од своје чутуре ракије, а у једном бару насрће на једну полунагу певачицу. Када овакве призоре види омладина (која у великом броју посећује овај филм ради Чкаље), омладина без верског одгоја, шта ће друго него помислiti да је такав био Прота таковски из Првог српског устанка као и толики свештеници који су народ водили и на концу и конопцу издисали; или да је такав био и Арсеније Чарнојевић у себи Срба, да су такви сви свештеници.

Проповедници речи Божје и браноци истине не би сме-ли прелазити ћутке преко оваквих појава, нарочито данас када се на сваком кораку говори о демократским слободама, него показати „јеванђелску праћку“ онима који се тако безобзирно и неодговорно бацају блатом на цркву Христову, њено учење и њене служитеље.

М. Андровић

Православље – новине Српске Патријаршије, година I, број 15, Београд, 9. новембар 1967. године, страна 12. ■

Јесењи семинар на Универзитету у Београду о међуверским темама

гр Александар Раковић

Летња школа (2015), јесења школа (2016) и јесењи семинар (2017) су показали велико интересовање студената Универзитета у Београду за религијске теме и међуверски дијалог

Правни факултет Универзитета у Београду, Институт за новију историју Србије и Универзитетски омбудсман Универзитета у Београду наставили су и ове године (2017) са организацијом предавања о међуверским темама и односима у Републици Србији, на постјугословенском простору и у европском контексту. Али, прво да подсетимо:

Патријарх српски Иринеј дао је 2015. благослов за одржавање ових активности на Универзитету у Београду. Традиционалне Цркве и верске заједнице са седиштем у Београду (Српска Православна Црква, Надбискупија београдска Римокатоличке Цркве, Исламска заједница Србије и Јеврејска заједница у Србији) су стални партнери у организацији скупова које сада, после успостављања континуитета, можемо да означимо као годишње скупове до сада одржане у више формата: летња школа (2015), јесења школа (2016) и јесењи семинар (2017).

На овим скуповима, на којима је било присутно неколико стотина полазника, углавном студената Универзитета у Београду, предавања су држали водећи научници и стручњаци који се из најразноврснијих углова баве верским темама или темама које се укрштају са верским. Међу предавачима је било и иностраних дипломата. Такође, предавања су држали црквени и верски поглавари и високодостојници. Поред предавачког дела програма, сваке године, у оквиру летњих и јесењих школа и семинара, организују се посете студената Универзитета у Београду седиштима, храмовима, институцијама и установама традиционалних Цркава и верских заједница.

Први скуп овог типа – летња школа под насловом „Сусрет науке и вере“ – одржан је од 14. до 18. сеп-

тембра 2015, а други скуп тог типа – јесења школа „Сусрет цивилизација: сличности (друштвене, културолошке, религијске), изазови, научни допринос и заједничка будућност“ – одржан је од 31. октобра до 4. новембра 2016. Када је реч о том другом скупу, јесењој школи, поред Правног факултета Универзитета у Београду, Института за новију историју Србије и Универзитетског омбудсмана Универзитета у Београду, саорганизатор је била и Управа за сарадњу с Црквама и верским заједницама Министарства правде Републике Србије. *Православље* је известило и о раду летње школе (2015) и о раду јесење школе (2016).

Трећи скуп у овом низу, јесењи семинар под насловом „Улога државних, црквених и невладиних институција у процесу међурелигијског дијалога на Балкану“ одржан је од 9. до 13. октобра 2017. Саорганизатори је сењег семинара су поред Правног факултета Универзитета у Београду, Института за новију историју Србије и Универзитетског омбудсмана Универзитета у Београду, били Канцеларија за младе и сарадњу са удружењима Града Београда и Универзитетска омладина Београда.

Јесењи семинар 2017. се састојао из четири целине: три панела на Правном факултету Универзитета у Београду и посете традиционалним Црквама и верским заједницама у Београду. Панели су се тицали три теме: 1. „Међурелигијски односи на постјугословенском простору: чињенице и препоруке“; 2. „Сарадња Цркава, верских заједница и невладиних организација на помоћи мигрантима“; 3. „Косово и Метохија на мапи међуверског дијалога“.

На првом панелу (9. октобар 2017) говорили су рабин Јеврејске заједнице у Србији Исак Асиел, председник Врховног сабора Исламске заједнице Србије

Полазници јесењег семинара на Универзитету у Београду о међуверским темама

ефендија Мухамед Јусуфспахић, секретар Канцеларије Патријарха српског ђакон др Александар Прашчевић и свештеник Римокатоличке Цркве велечасни Александар Нинковић. Предавачи су се сложили да у Републици Србији постоји посебно добар међуверски дијалог који може да послужи не само као пример на постјугословенском простору, већ има потенцијал да представља пример и у европским размерама. Наиме, мало је друштава у којима поглавари и високодостојници традиционалних Цркава и верских заједница имају пријатељске па чак и братске односе, а баш су такви односи у Републици Србији. Стога би, заправо, то представљало најважнију чињеницу, а и препоруку осталима да у српском примеру нађу модел међуверског дијалога и у својим друштвима.

На другом панелу (10. октобар 2017) говорили су свештеник Српске Православне Цркве др Оливер Суботић, координатор хуманитарне активности Исламске заједнице Србије Муедиб Шахиновић и виши научни сарадник Института за новију историју Србије др Александар Раковић. Тема о којој је било речи на другом панелу је избегличка односно мигрантска криза, која је започела свргавањем социјалистичких власти у више арапских земаља (2011), ратним дејствима изазваним споља и потом миграцијом око 18 милиона људи с Близког истока и Средњег истока ка Западној Европи или унутар блискоисточног простора. Овакав покрет становништва с правом се назива „сеоба на рода“. Предавачи су на овом панелу говорили о више аспектата ове катастрофе, прогону хришћанског и муслиманског становништва, и приказали како су Српска Православна Црква и Исламска заједница Србије пружили уточиште и гостопримство страдалницима с Близког истока и Средњег истока на пропутовању кроз Републику Србију.

Посете Српској Патријаршији, Исламској заједници Србије и Јеврејској заједници у Србији одржане су 12. октобра 2017, а за наредну седмицу је заказана посета Римокатоличкој Цркви.

На трећем панелу (13. октобар 2017) говорили су декан Правног факултета Универзитета у Београду професор др Сима Аврамовић, директор Института за новију историју Србије др Миле Ђелбајац, игуман манастира Драганаца на Косову и Метохији Архимандрит Иларион Лупуловић, свештеник Римокатоличке

Цркве велечасни Александар Нинковић и доцент на Правном факултету Универзитета у Београду др Душан Ракитић.

Професор Сима Аврамовић је беседио о српским црквама и манастирима на Косову и Метохији као о месту посебне духовности на проширеном Медитерану какви су и Ватикан, Света Гора, Јерусалим и Мека. Посебно је подвикао да, када је реч о „унутрашњем дијалогу“, за Косово и Метохију не постоје „решења великих корака“ и да је до решења потребно ићи малим корацима.

Потом је др Миле Ђелбајац предавао о узроцима косовско-метохијске кризе, албанском сепаратизму и западном интервенционизму који је довео до НАТО агресије на Савезну Републику Југославију и успостављања туђе управе на Косову и Метохији (1999). Ђелбајац је указао и на сведочанстава западних дипломатских и војних извора о инсценацији догађаја и аргумента којима је створен оквир за агресију на Савезну Републику Југославију, како би западне снаге по сваку цену ушли у јужну српску покрајину.

Архимандрит Иларион је студентима одржао предавање о животу и раду Епархије рашко-призренске Српске Православне Цркве на Косову и Метохији у садашњим околностима. Универзитетски омбудсман Универзитета у Београду др Бранко Ракић, који је требало да буде један од предавача на трећем панелу, уступио је своје време Архимандриту Илариону због великог интересовања студената да из прве руке чују о приликама на Косову и Метохији.

Велечасни Александар Нинковић је образложио због чега Ватикан нема намеру да призна једнострано проглашену независност албанских сепаратиста на Косову и Метохији. Душан Ракитић је говорио о грешкама и пропустима комунистичких власти у Југославији које су довеле до нарастања апетита косовско-метохијских Албанаца.

Посебно бисмо скренули пажњу на став професора Бранка Ракића да је косовскометохијско питање „свегенерацијско питање“ српског народа. Дакле, то је питање прећашњих, садашњих и будућих генерација српског народа. Тиме, пише професор Бранко Ракић „идеја да баш ми, наша генерација, треба да пресечемо косовскометохијски Гордијев чвор, тј. да једном и за свагда решимо косовскометохијско питање (а сада би то, по свему судећи, могло да значи само некакво одрицање од те територије или њеног значајног дела), дубоко је погрешна“.

Др Миле Ђелбајац је полазницима поделио сведочанства о успешно завршеној јесењем семинару „Улога државних, црквених и невладиних институција у процесу међурелигијског дијалога на Балкану“.

Летња школа (2015), јесења школа (2016) и јесењи семинар (2017) су показали велико интересовање студената Универзитета у Београду за религијске теме и међуверски дијалог. Стога је у плану одржавање међународне пролетње школе тог типа која би требало да буде одржана у априлу или мају 2018.

НАУКА, УМЕТНОСТ, КУЛТУРА...

Маријана Пејшровић

У ПОДГОРИЦИ

Свечани концерт поводом четврте године од освећења Саборног храма

Сви они који су се 7. октобра 2017. године у вечерњим часовима задесили у главном граду Црне Горе, Подгорици, а том приликом су посетили Саборни храм Христовог Воскрсења, могли су присуствовати заиста посебном догађају.

Величанственим наступом Српског певачког друштва „Јединство“ из Котора, који је под диригентском палицом мр Ђакона Ненада Лазаревића и Српског певачког друштва „Светосавник“ из Подгорице, који води проф. музике диригент Ратка Вујачић, на прави начин је започета прослава четврте годишњице од освећења Саборног храма.

Поменута два певачка друштва су овом приликом изводили композиције духовног и свјетовног карактера. Свечани заједнички концерт, који је отпочео у 19.30 часова у крипти Саборног храма, обиловао је изузетно добром атмосфером, као и професионалним приступом, оличеним кроз сјајно извођење украшено разним варијететима мелодије.

Поздравно слово одржао је протојереј Предраг Шћепановић, за благодаривши свима на великом одзиву, као и на издвојеном времену. Високопреосвећени Митрополит црногорско-приморски Амфилохије благословио је почетак овог свечаног концерта истакавши да литургијски ми прослављамо обновљење Јерусалимског Храма, а кроз њега и освећење и обновљење Подгоричког храма који обнавља нас, обнавља овај страдални град Подгорицу, који је преко 70 пута бомбардован и

Теолошки погледи

ВЕРСКОНАУЧНИ ЧАСОПИС

Теолошки погледи на интернету

Са радошћу обавештавамо читаоце *Теолошких погледа* да је на адреси <https://teoloskipogledi.spc.rs/sr/> доступан вебсајт нашег часописа на српском и енглеском језику. Доступни су, у дигиталном облику, чланци и студије из свих до сада објављених бројева *Теолошких погледа* – од 1968. до 2017. године.

Уредништво часописа *Теолошки погледи*

пострадао диригован од онога чије је име деценијама носио.

„Све се обнавља овим храмом. Радује ме што сјутра имамо сабор омладине јер је то будућност наше Цркве и нашег народа, а ако се омладина дотакне ове обнове, онда има наде и за Европу и за цео свет“, закључио је Митрополит Амфилохије.

Програм је започела Марија Драшковић која је рецитовала стихове пјесме „Чудо у цркви“ Десанке Максимовић, а потом су наступали Српско певачко друштво „Јединство“ из Котора, етно појац Даница Црногорчевић – уз пратњу СПД „Јединство“, затим домаћини – Српско певачко друштво „Светосавник“ из Подгорице, па Јелена Бојовић, Божана Радовић и Теодора Ђалић, талентовани професор гитаре Радош Малиџан...

Закључни део концерта обележило је заједничко наступање свих учесника, који су извели II Руковет С. Мокрањца, да би након тога још једном на бину изашла Марија Драшковић која је овога пута казивала стихове „Три приче“ Добрице Ерића.

Сами епилог овог свечаног концерта без сумње представљале су фантастичне заједничке изведбе композиције „Онамо 'намо“ – у личној обради/верзији Михаила Лазаревића, те завршно вакшићег тропара „Христос Воскресе“ Корнелија Станковића.

Публика је имала прилику да се на најбољи начин упозна са квалитетом и богатством и световне и духовне музике, као и да учествује и подели радост дружења и комуникације, што и јесте био коначни циљ у прослави освећења и обновљења овога храма, овога града и ове земље, кроз радост, љубав, заједништво и традицију дубоких корена.

Пре почетка концерта служена је свечана вечерња сужба коју је служило свештенство овога храма, а сутра, у недељу, са почетком од 8 часова Света Архијерејска Литургија, након које су уследили културно-уметнички програм, предавање Епископа славонског Јована, као и пројекција филма „Тихи кутак Христов“ режисера Радосава – Раја Јеврића.

Извор: *Митрополија
црногорско-приморска | сцц.срб*

У ЦАРСКОМ ГРАДУ ПРИЗРЕНУ
**Изложба „Албум сећања“
у Призренској богословији**

Поводом обележавања стогодишњице од Првог светског рата, 13. октобра 2017. године, са благо-

словом Његовог Преосвештенства Епископа рашко-призренског Тедодија у Српској православној богословији Светих Кирила и Методија у Призрену свечано је отворена мултимедијална изложба „Албум сећања на наше претке из Првог светског рата“.

Изложбу су отворили Протосинђел Андреј Дечанац – заменик Ректора Призренске богословије Св. Кирила и Методија, и Роксандра Алексић, историчар, испред тима „Албум сећања“. Свечаном отварању изложбе присуствовали су свештенство, др Драган Хамомић, посебни саветник министра културе и информисања, професори и ученици Богословије, бројни гости.

Изложба фотографија пројекта „Албум сећања на наше претке из Првог светског рата“ приказује фотографије, ратне дневнике, војничка писма, дописне карте, споменице и осталу историографску грађу учесника Првог светског рата. То су јединствена сведочанства о ратним авантурама и страдањима српског војника у ратним годинама, потиснутог са страница светске историје, а који су поносни потомци послали за пројекат „Албум сећања“ у част својих предака – учесника Великог рата.

Изложба је приређена у склопу Међународног научног скупа Савремена српска фолклористика – „Фолклорно наслеђе Срба са Косова и Метохије у словенском контексту“.

Пројекат се реализује са благословом Његове Светости Патријарха српског г. Иринеја и благословом Његове Светости Патријарха московског и целе Русије. Пројекат је подржан од стране Министарства спољних послова – Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону.

170 година Галерије Матице српске у Будимпешти

Галерија Матице српске свечано је обележила 170 година по-

стојања у згради Текелијанума у Будимпешти, где је и основана. Свечаности, коју је ова установа приредила у сарадњи са Српском православном епархијом будимском, присуствовали су највиши званичници АП Војводине предвођени председником Покрајинске владе Игором Мировићем, представници Владе Републике Србије и институција српске заједнице у Мађарској.

Обраћајући се присутнима у сали Текелијанума, на свечаности одржаној у суботу, 14. октобра 2017. године, Владика будимски Лукијан подсетио је на време од пре готово два века када су у Пешти претаоци из нашег народа основали Матицу српску као „мајку нашег културног постојања“, окупивши плодове рада личности чијим се делом данас дличимо. По речима Епископа будимског из те мајке културе, Матице српске, родила се Галерија Матице српске, чији плодови рада служе данас свима нама на понос, а Легат Саве Текелије са збирком породичних портрета језгро је уметничког фонда Галерије Матице српске.

„Датум са којим почиње историја Галерије је 14. октобар 1847. године, када је на седници Управног одбора Матице српске Теодор Павловић, њен први секретар, предложио да се при Матици оснује Српска народна збирка односно Музеум у коме би се сакупљали предмети значајни за историју српског народа. Тај предлог био је подстакнут поклоном од 11 породичних портрета које је Сава Текелија тестаментом оставио Матици

српској, али и свешћу далековидог и ученог Павловића да се идентитет нације гради прикупљањем, проучавањем, тумачењем баштине, али и подстицањем савременог уметничког стваралаштва. Тог тренутка, на овом месту постављен је основ за оне идеје које су на различите начине тумачене и развијане у наредних 170 година“, рекла је између осталог др Тијана Павковљевић Бугарски управница Галерије Матице српске.

Она се захвалила Владику Лукијану на помоћи у реализацији многих заједничких пројеката, посебно истичући петогодишњи пројекат конзервације и рестаурације иконостаса који је за српску цркву у Будиму израдио чувени уметник Арсеније Теодоровић. Ова светиња је страдала у бомбардовању Будимпеште крајем Другог светског рата, а потпуно је срушена 1949. године. Иконостас је тада распарчан и иконе раздвојене и похрањене на различитим местима. Након овог обимног пројекта, иконостас ће се по први пут представити као целина, најпре у Галерији Матице српске у среду, 18. октобра 2017, а затим 2018. године, на гостујућој изложби у Историјском музеју Будимпеште. Потом ће иконостас стићи на своје крајње одредиште – у Музеј Епархије будимске у Сентандреји.

Истога дана, председник Покрајинске владе Игор Мировић је са Епископом будимским и администратором темишварским Лукијаном потписао споразум о сарадњи на обнови и адаптацији библиотеке у згради Текелијанума у Будимпешти. Овај протокол, по речима Владике Лукијана, сведочи о наставку домаћинске бриге на помоћи Текелијануму, који би требало да буде намењен пре свега српским ученицима и студентима. Тај адаптирани део имаће и читаоницу и најсавременију електронску опрему.

Извор: Епархија будимска | ciiu.srb

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Петровић

Руска Православна Црква

Како преноси Информативна служба Српске Православне Цркве, у Московској духовној академији представљени су нови приручници за студенте духовних школа на основним студијама. Реферат је поднео Митрополит Иларион истакавши да се последњих тридесетак година ради на изради нових приручника за духовно образовање. „Желим истаћи да се ови учбеници неће користити само у нашим духовним школама; сматрам да ће бити у употреби на богословским катедрама светских универзитета.“

Приказана су три значајна приручника: *Четворороданђеље, Антологија, Свети Оци и учиоци Цркве, Историја нехришћанских религија*. За *Историју нехришћанских религија* каже се да садржи подробан опис верских учења и традиција монотеистичких религија исла- ма и јудаизма, али и других религија – попут хиндуизма, будизма и конфуцијанства. По овом учбенику већ је предавано у Сретенској духовној семинарији и он је добио високу оцену стручњака, међу којима и неких из иностранства.

Имена светитеља Мардарија (Ускоковића) и преподобног Севастијана (Дабовића) су уписане у црквени и званични богослужбени календар Руске Православне Цркве. Ова одлука је донета на седници Светог Синода РПЦ који је одржан 6. октобра 2017. г. у Москви. Након реферата о прослављању светитеља Мардарија и преподобног Севастијана у Српској Цркви, Свети Синод је одлучио:

1. С благодарењем Господу треба примити вест о прослављању у

збору светих Епископа Мардарија (Ускоковића) и Архимандрита Севастијана (Дабовића).

2. Име светитеља Мардарија треба уписати у календар Руске Православне Цркве и одредити да се његов спомен слави 29. новембра / 12. децембра.

3. Име Преподобног Севастијана Цексонског треба уписати у календар Руске Православне Цркве и одредити да се његов спомен слави 17/30. новембра.

Међународна конференција „Проналажење одговарајућих одговора на дуго занемарене кризе“ започела је свој рад 12. октобра 2017. године у Будимпешти (у Мађарској). Митрополит волоколамски г. Иларион, председник Одељења за спољне црквене односе, учествовао је на отварању конференције.

Међу присутнима на семинару били су Виктор Орбан, премијер Мађарске, Патријарх Игњатије Афрем II из дохалкидонске Сиријске Православне Цркве, Патријарх Игнатије Јосиф II Јунан из Сиријске Католичке Цркве, као и архијереји различитих хришћанских Цркава. Московску Патријаршију је такође представљао Архимандрит Филарет (Булеков), заменик шефа ОСЦО.

Током састанка Митрополит волоколамски је одржао говор у којем је истакао досад невиђене размере прогона у данашњем свету. Према цифрама које је поменуо председник ОСЦО, у току последњих шест година један и по милион хришћана напустио је Сирију, а многе цркве и манастири у Сирији и Ираку су уништени. Како је архијереј истакао, даље смањивање броја хришћана на Близком истоку права је катастрофа за цивилизацију, с обзиром на то „да западна цивилизација има своје корене у хришћанству, а хришћанство као такво је потекло са Близког истока“.

На крају свог излагања, Митрополит Иларион је изразио наду да ће овај семинар помоћи да се изнађу практични начини подршке хришћанима на Близком истоку. Кон-

ференција је завршила свој рад 13. октобра. Учесници конференције су усвојили заједнички декларацију.

Извор: Православие.ru | сиц.срб

Васељенска Патријаршија

Његова Свесветост Патријарх константинопољски Вартоломеј је као главни говорник на еколошкој конференцији „Арктички круг“ („Artic Circle“), одржаној на Исланду, истакао централни значај залагања за спас творевине од еколошких и климатских промена. Екологија мора бити ствар свих хришћана и у међурелигијском дијалогу и сарадњи светских религија имати посебно место, рекао је предстојатељ ове Цркве пред 2.000 учесника ове међународне конференције.

Васељенски Патријарх посетио је Исланд не само ради налажења одговора на питања заштите човекове животне средине, него и како би успоставио ближи контакт са евангелистичким и римокатоличким хришћанима Исланда. Овде је посетио духовни центар Руске Православне Цркве у изградњи и сусрео се са римокатоличким бискупом Исланда Тенцером. У наставку је посетио бискупско седиште у Скалхолту које је основано из 1056. године.

Од око 340.000 Исланђана њих око 250.000 су лутерани. Као симбол екуменске сарадње римокатолика и лутерана на еколошком ангажовању, Свјатејши Патријарх Вартоломеј, Бискуп Тенцер и висока представница Лутеранске „Исландске Народне Цркве“ Агнес Зигурдарсotir посадили су три дрвета у древној манастирској порти.

Извор: Каширес | Информативна служба СПЦ

Православна Црква у Америци

Осма годишња Скупштина Конференције канонских православних епископа Сједињених Америчких Држава почела је у уторак, 3. октобра 2017. године, јутрењом и божанском Литургијом у грчкој Цркви Светог Георгија у Клифтону, у Њу Џерсију.

Његово Блаженство Митрополит Тихон и чланови Светог Архијерејског Синода Православне Цркве у Америци учествовали су у раду Скупштине, која је заседала до четвртка, 5. октобра 2017.

Конференција канонских православних епископа – састављена од архијереја из свих канонских православних хришћанских јурисдикција у Сједињеним Државама – има задатак да доприноси јединству Православне Цркве у Северној Америци, и да чува литургијско општење и заједничарење међу помесним Црквама.

Као председавајући скупштином, Његово Високопреосвештенство Архиепископ северноамерички Димитрије отворио је њен рад, док је предавање на тему „Омладина и америчка култура“ одржao др Ричард Флори. Архијереји су такође погледали дугометражни филм „Како постати истински човек“, који пружа занимљив и важан увид у чињеницу да све већи број Американаца себе сматра „верски неопредељеним“.

Како преноси веб-сајт СПЦ, по водом шумских пожара који се шире Калифорнијом, у којима су према извештајима погинула 23 лица, а нестало их је 285, док је више од 20.000 људи евакуисано, православни архијереји позивају на молитве и прикупљање материјалне помоћи за настрадале. Епископ Венијамин, архијереј Западноамеричке епархије Православне Цркве у Америци, каже: „Молим вас да у својим молитвама спомињете житеље Сономе и Напе...“ Евакуисане су и монахиње из казанског скита Пресвете Богородице у Санта Роси и мана-

стира Успења Пресвете Богородице у Калистоги.

Митрополит Јосиф, архијереј за Северноамеричку архиепископију Антиохијске Цркве, пише: „Молим све наше вернике да се предано моле нашем Господу да нам испоше своју десну руку са свога светог обитавалишта на висини и да брзо угуши ове пожаре својом божанском моћи. У име све моје браће архијереја, свештенства и лаика, узносим своје молитве и подршку свима који су погођени. Бићемо с вама.“

Слично пише и Митрополит грчки Герасим за Сан Франциско: „Молим се да Господ подари снагу и мудрост свима онима који спасавају животе и да их погледа својом божанском моћи. Нека утиша ветрове и обузда пожаре и подари утеху свима онима који су усрд ове трагедије расељени.“ Митрополит саставља сада списак свих парохијана који могу послати храну, шаторе, ћебад и друго расељеним лицима.

Извор: Православна Црква у Америци | [сайт](#)

Румунска Православна Црква

Свети Сабор Румунске Цркве недавно је донео одлуку да два лица приброје броју светих Румунске Цркве. Митрополит Јосиф (Најеску) канонизован је под именом Свети Јосиф Милостиви, Митрополит молдавски, и светковаће се 26. јануара по новом календару, а Ђорђе Лазар Подвижник под именом Св. Ђорђе Поклоник светковаће се 7. августа.

Митрополит Јосиф је рођен 1820. године и на крштењу је добио име Јован; васпитала га је мајка Теодосија. Године 1831. отишао је у Јаши у манастир Светог Спиридона. Завршио је богословију у Бужају. Године 1872. хиротонисан

ДОБРОЧИНСТВО
Поклоничка агенција Српске цркве
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
[www.dobrocinstvo.rs](#)

ПОКЛОНИТЕ СЕ ДОМОВИНИ
ГОСПОДА ИСУСА ХРИСТА
ДОЧЕКАЈТЕ

БОЖИЋ
У ВИТЛЕЈЕМУ

4 - 12. јануар 2018.

је за епископа, а наредне године постављен за Епископа Арђеса, док је 1875. године изабран за Митрополита молдавског са седиштем у Јашију. Овде је архијатаирствовао до 1902. године.

Ђорђе Лазар је рођен 1865; био је ожењен и имао петоро деце. Водио је частан хришћански живот у молитви, посту и давању милостиње. Посетио је Гроб Господњи 1884. и остао је у манастирима Јорданске и Синајске пустиње годину дана. После годину и по дана проведених на Светој Гори, вратио се у своју отаџбину. Извевши своју децу на пут, почeo је да обилази као поклоник молдавске манастире 1890. г. Најзад се настанио у Њамецу, где је проводио дане као прави отшелник. Боравио је у звонику Стефана Великог усрд самог града током 26 година, све до своје смрти. Овде се подвизавао сам у посту и молитви, лети и зими, без ватре, без кревета, без капута и без ципела, живећи у Божијој милости. Упокојио се 15. августа 1916. и био погребен у градском гробљу. У лето 1934. остаци су му пренети у манастир Варатец у североисточној Румунији. Међу верницима је познат као „Деда Ђорђе“. Његове мошти, похрањене у крипти главне манастирске цркве, одишу миомирисом.

Извор: [http://basilica.ro](#) | [сайт](#)

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Снежана Крујникoviћ

У ЊУЈОРКУ

Сто година Цркве Св. Стефана

На дан када наша Света Црква слави успомену на Светог Симона и Светог краља Владислава, 7. октобра 2017. године, Црква Светог Стефана у Лакавани, савезна држава Њујорк, САД, прославила је свој стогодишњи јубилеј.

Прослава је започела уочи празника, 6. октобра увече, када се верни народ сабрао у првобитној цркви коју су наши преци подигли пре тачно 100 година. У присуству П. Г. епископа: канадског Митрофана и западноамеричког Максима, парастос упокојеним свештенослужитељима, градитељима, ктиторима и парохијанима служио је Владика источноамерички Иринеј, уз саслужење православних свештеника Епархије источноамеричке као и локалних свештеника из других јурисдикција. Након парастоса, Владика Иринеј се обратио пригодном беседом указујући на значај места на коме се налазимо. Управо то место је пре 100 година осветио, тада Архимандрит Мардарије, а данас Свети Мардарије Либертивилски и Свеамерички. Такође, на том истом месту Свету Литургију веома често је служио и Владика Николај, чије је свето тело било ту и положено на путу из Јужног Ханана где се упокојио до манастира Светог Саве у Либертивилу где је сахрањен. Централна прослава јубилеја одржана је у суботу, 7. октобра, служењем Свете Архијерејске Литургије којом је началствовао Епископ канадски Митрофан уз саслужење П. Г. епископа: Иринеја и Максима. На малом входу, благословом надлежног архијереја, Епископ Максим је узвео презвитера Владислава Голића, локалног пароха, у достојанство протонамесника.

У току Свете Литургије, наша парохија је по први пут у својој историји добила ђакона. Преосвештени Владика Иринеј је рукоположио у свештени чин ђакона Стивена Ђурића, професора енглеског језика на локалном универзитету и дипломраног теолога богословске школе Светог Тихона у Јужном Ханану у савезној држави Пенсилванији. Да бисмо наставили ову величанствену прославу, сви смо се поново окупили, истога дана, на свечаном вечерњем богослужењу.

Владика Митрофан, који је био надлежни архијереј Епархије источноамеричке преко 26 година, дирљиво је говорио о свом искуству и односу са нашим парохијанима. Посебно је истакао дубоку сарадњу са блаженопочившим оцем Раствром Трбуховићем, који је у Цркви Светог Стефана службовао 31 годину.

Владика Иринеј, као домаћин прославе, поздравио је све присутне указујући изнова да је Црква Светог Стефана била и остала место сабрања светих у Христу. На првом месту у виду је имао опет Светог Владику Мардарија и Светог Владику Николаја као и све добре људе у претходних 100 година постојања.

Будући да је први дан прославе, петак, био посвећен нашим прецима те смо их се тада сећали у молитвама, а субота је била дан нашег тренутног живљења и сабрања наших парохијана, недељу смо посветили будућности – нашој деци. Светом Архијерејском Литургијом началствовао је Владика Максим уз саслужење домаћина епископа и локалног свештенства.

В. Г.

У ЧАЧКУ

Јубилеј вредан пажње

Чачанска гимназија ове године читавим низом манифестација обележава изузетан јубилеј – 180 година постојања. Као једна од најугледнијих установа ове врсте у нашој земљи, Гимназија је у петак, 13. октобра, у навечерје празника Покрова Пресвете Богородице Свеченом академијом обележила значајну годишњицу. Програм су припремили

ученици и професори ове школе, а међу гостима је био и велики број њених некадашњих ученика, данас угледних и истакнутих људи у Српској Цркви, држави, науци, култури, рекао је за Радио Слово љубаве професор философије Иван Ружичић, директор Гимназије у Чачку. Тако је свечаности присуствовао и некадашњи ћак Мирослав Гавриловић, који је 1947. године уписао Гимназију у Чачку. Мирослава данас сви знамо као Његову Светост Патријарха српског Иринеја.

Извор: Радио Слово љубаве

НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

Слава Пећке Патријаршије

Архијерејском Литургијом и благосиљањем славског колача, у Пећкој Патријаршији 14. октобра 2017. године молитвено је прослављена манастирска слава – празник Покрова Пресвете Богородице.

Са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја, Светом Литургијом је началствовао Високопреосвећени Митрополит црногорско-приморски Амфилохије.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

У ЂУНИСУ

Покров Пресв. Богородице

Његово Преосвештенство Епископ нишки Арсеније служио је уочи празника бденије и акатист Пресветој Богородици уз учешће свештенства, монаштва и неколико хиљада поклонника из свих крајева Србије и иностранства. На дан празника, 14. октобра 2017. године, Светом Архијерејском Литургијом началствовао је Преосвећени Епископ крушевачки Давид уз саслужење Преосвећеног Епископа нишког Арсенија и многобројног свештенства и свештеномонаштва.

Након прочитаног Јеванђеља, Пресвети Владика Давид обратио се сабрању речима поуке.

Извор: Епархија нишка

У РИЈЕЦИ

Три века Православља

На празник Покрова Пресвете Богородице, 14. октобра 2017. године, у Храму Светог оца Николаја Мирликијског у Ријеци свечано је обележен јубилеј – 300 година од добијања повластица вероисповедања, које су православни житељи града Ријеке 1717. године добили од стране римског цара Карла VI. Свету Архијерејску Литургију служили су Високопреосвећени Митрополит загребачко-љубљански Порфирије, Преосвећени епископи: славонски Јован, бихаћко-петровачки Сергије и домаћин Епископ горњокарловачки Герасим. Саслуживали су игуман Херувим (Епархија осечко-пољска),protoјереј-ставрофор Милан Дудуковић (Митрополија загребачко-љубљанска), protoјереј Милидраг Стокановић, јереј Бранислав Секулић (Епархија славонска), protoјакон Владимир Руменић и јакон Будимир Кокотовић. Свештану Свету Архијерејску Литургију улепшао је октет Београдског мушких хора под руководством protoјакона Владимира Руменића из Београда.

Високопреосвећени Митрополит загребачко-љубљански Порфирије обратио се верном народу пригодном беседом о значају празника Покрова Пресвете Богородице као и значају јубилеја за слободу вероисповедања широм подручја на којим живимо.

Светој Литургији присуствовали су: надбискуп ријечки Иван Девчић; Хидајет еф. Хасановић (Исламска заједница Ријека); пастор Ђорђо Галь

(Баптистичка црква Ријека), представници Јеврејске општине Ријека; др Милета Радојевић, директор Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама при Министарству правде у Влади Републике Србије, као и бројне јавне личности Региона. Сачувани су документи из којих се сазнаје да је патентом Карла VI од 9. јула 1717. године дозвољено да се 208 породица досељених из турске Далмације могу насељити на царско земљиште у околини Ријеке, да могу да се баве трговином на копну и мору, и да могу подићи цркву и имати свог свештеника. Наводи се и да слободно могу градити куће и магазе, да их нико не смије ометати у исповиједању вјере и да потпадају под јуриздикцију грчко-неунијатског Архиепископа Вићентија Поповића. Већ 1720. године подију дрвену капелу посвећену Светом великомученику Георгију, коју је осветио Епископ горњокарловачки Данило Љуботина. Капела је подигнута на терену који је 1716. године купио Антонио Мегено као представник Грка.

Митрополит загребачко-љубљански др Порфирије присуствовао је, у својству изасланика Патријарха српског Иринеја, Свештаној академији поводом 300 година Православља у Ријеци. У свом поздравном говору Митрополит Порфирије је пренео благослов и поздраве Патријарха Иринеја и, између осталог, казао да: „Јубилеј који слави данас Православна Црква нас подсећа да Црква није политичка организација и све различитости које постоје међу нама јесу различитости које су последице наших напора да будемо различити. Када бисмо успели да спонтано функционишишемо као људи, и те како бисмо се препознали као браћа и као једно. Нажалост, чинимо много да покажемо како онај други јесте другачији и стран, а не по речи Христовој да је ближњи. Зато смо и данас суочени са манипулатијама, најчешће нас људи из Цркве, јер ми носимо много већу одговорност него било ко у друштву. Јеванђеље није идеологија

него живот у Христу. Стога је ово јубилеј који нас пре свега подсећа да је Црква Црква и да не може бити стављана у функцију било којег интереса овога света, јер тада није Црква него постаје идеологија и простор подела.“

Извор: Епархија јорњокарловачка и mitropolija-zagrebacka.org

У ЕПАРХИЈИ ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКОЈ
Слава Општине Брод

Дана 14. октобра 2017. године, када молитвено прослављамо празник Покрова Пресвете Богородице, у Броду, где је овај дан слава храма и општине, Свету Архијерејску Литургију служио је Његово Преосвещенство Епископ зворничко-тузлански Фотије.

Саслуживали су архијерејски највесник довојскиprotoјереј-страврофор Мирко Николић, архијерејски највесник дервентскиprotoјереј-страврофор Радојица Ђетковић, архијерејски највесник теслићкиprotoјереј-страврофор Миладин Вуковић, јереј Никола Горановић, патрох гаревачки, иprotoјакон Славољуб Милошевић.

Преосвећени Владика је честио вјерном народу храмовну славу истакавши значај и величину празника. Послије Литургије, како је то већ у традицији у Броду, Преосвећени Владика, презвитери и вјерни народ узели су учешће у Свештаној литији улицама града, а на Тргу Патријарха Павла где се налази централно спомен-обиљежје погиблим борцима и цивилима из последњег Одбрамбено-отаџбинског рата, Преосвећени Владика је служио помен парастос.

Испред зграде Општине Брод, Епископ је извршио чин освећења и ломљења славског колача који

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Снежана Крујниковаић

су припремили представници општинских власти. Вративши се у Свети храм, Преосвећени Владика је са кумом славе Синишом Видићем и чланицама Кола српских сестара преломио славски колач.

Извор: Епархија зворничко-тузланска

У ПУЛИ

Света

Архијерејска Литургија

Светом Архијерејском Литургијом на празник Светог свештеномуученика Кипријана и Преподобног Андреја, 15. октобра 2017. године, у Храму Светог оца Николаја Мирликијског у Пули прослављена је десетнаеста недеља по силаску Светог Духа на apostole – Педесетница.

Свету Архијерејску Литургију служили су Његово Преосвештенство Епископ бихаћко-петровачки Срђан и Епископ горњокарловачки Георгије расим уз саслужење Архимандрита Наума, презвитера Дарка Дугоњића и ђакона Будимира Кокотовића. Беседећи по окончању сабрања, Његово Преосвештенство Епископ бихаћко-петровачки Срђан честитао је празник и упутио речи подршке и охрабрења присутним верницима, али и свим епархијотима широм Епархије горњокарловачке.

Светој Архијерејској Литургији присуствовао је и др Милета Радојевић, директор Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама при Министарству правде у Влади Републике Србије.

Извор: Епархија горњокарловачка

У ЕПАРХИЈИ ВАЉЕВСКОЈ

**Посета
архијереја сиријских**

На празник Светог Дионисија Ареопагита, 16. октобра 2017. године, Епархију ваљевску посетили

Трибина о међурелигијском дијалогу

У среду, 18. октобра 2017. године, у организацији Исламске заједнице Србије и Фондације Конрад Аденауер, у амфитеатру Факултета исламских наука у Београду одржана је у оквиру пројекта „Свиђалиште, а не свађалиште“ друга у низу међурелигијска трибина, под називом „Богољубље у Аврама, Мојсија, Исуса, Мухамеда, нас: међурелигијски дијалог као шанса“.

Овом приликом учествовали су: рабин Исак Асиел, проф. др Владимир Вукашиновић испред СПЦ-а и муфија србијански Абдуллах Нујман, док је Мухамед еф. Јусуфспахић председник Врховног сабора Исламске заједнице Србије имао улогу модератора.

Разговор је започео рабин Исак Асиел који је кроз пример Нојеве барке, на метафоричан начин, указао да је она симбол Божије речи те да људе не спасава барка, већ Божија реч.

Професор Владимир Вукашиновић је, у жељи да дијалог дигне на виши ниво, указао на питање шта је најадекватнији приступ дијалогу, питање до-принosa оваквих и сличних сусрета, као и шта овакви сусрети значе представницима одређених верских заједница у зависности од тога да ли су у негде мањина или већина, тј. питање перспективе из које се води дијалог.

Муфија србијански Абдулах еф. Нујман указао је на потребу тражења заједничких чинилаца и нагласио да у вери треба да нађемо заједничку реч која ће нам помоћи да живимо заједно, закључивши на крају да „ону слободу коју нам је дао Бог дајмо једни другима“.

Д. С.

су Митрополит аркадијски Василије, Митрополит хурански Сава и Митрополит немачки и средњоевропски Исак из Антиохијске Патријаршије, у пратњи Архимандрита Прокопија (Тајара). Његово Преосвештенство Епископ ваљевски Милутин дочекао је драге гости у Епархијском двору у Ваљеву. Овом приликом разговарало се о разним темама из живота Свете Цркве. Посебно је било речи о страдању хришћана у Сирији и у свету. У знак љубави и пажње, митрополити су Епископу Милутину поклонили патерицу посебно израђену у Дамаску. Владика Милутин је митрополитима доделио Орден Светог Владике Николаја за венац исповедништва Православне вере, који у веома тешким данима за Антиохијску Патријаршију храбро носе, као и за исказану љубав према исповедницима и светитељима нашим и свеправославним – Светом Владици Николају и Преподобном Ави Јустину Ђелијском. Уважени

гости, који су имали прилику да упознају Светог Владику Николаја и Преподобног Аву Јустина кроз њихова дела, посетили су и места у којима су одрастала и стварала ова два угодника Божја, поклонили се и помолили пред њиховим моштима.

Митрополит Сава захвалио је домаћинима на срдачном гостопримству и позвао Владику Милутину да буде њихов гост у Либану.

Извор: Епархија ваљевска

У СОМБОРУ

**Награда
Сомборске гимназије**

На Свечаној академији поводом Дана школе, 16. октобра 2017. године, у Гимназији „Вељко Петровић“ у Сомбору, Његовом Преосвештен-

ству Епископу бачком др Иринеју, уручена је награда „Истакнути пријатељ школе, који својим узвишењим деловањем доприноси подизању угледа школе“. Епископ бачки Иринеј је похађао Сомборску гимназију у периоду од 1961. до 1965. године. У кратком обраћању, Епископ Иринеј је захвалио на позиву и подсетио све присутне на значај Гимназије како у његовом животу, тако и животу осталих ћака који су прошли кроз ову школу.

Извор: Информативна служба Епархије бачке

УАЕМ Пред моштима Св. кнеза Стефана

Његово Преосвештенство Епископ моравички Антоније служио је 17. октобра 2017. године, на празник Светих Стефана и Јелене Штиљановић, Свету Архијерејску Литургију у Саборној цркви у Београду. Празничном сабрању крај светих моштију честитог кнеза Стефана Штиљановића, молитвено су присуствовали Његова Светост Патријарх српски Иринеј, П. Г. епископи: будимљанско-никшићки Јоаникије и рашко-призренски Теродосије, верни народ престонице и гости из Русије и Пољске.

У БЕЧИЋИМА Прослављен празник Светих Штиљановића

Светом Архијерејском Литургијом, благосиљањем славског колача

и славском трпезом хришћанске љубави у Цркви Светог апостола Томе у Бечићима, 17. октобра 2017. године свечано је прослављен празник Светих Стефана и Јелене Штиљановића.

Служили су: Митрополит црногорско-приморски Амфилохије и В. Г. митрополити из Антиохијске Патријаршије – хурански Сава, који је началствовао службом, аркадијски Василије и њемачки и средњоевропски Исак. Архијерејима је саслуживало многобројно свештенство, а молитвено је учествовао велики број православних вјерника из других приморских мјеста, као и велики број православних Руса.

Појали су ученици Богословије Светог Петра Цетињског под управом професора ове црквенопросветне установе ћакона Михаила Лазаревића.

У току Литургије Митрополит Амфилохије је протопрезвитерским чином одликовао пароха петровачког Ранка Лончара.

Након светог причешћа благосиљан је славски колач. Потом је Митрополит Амфилохије у архијепископској бесједи казао да су Свети Стефан и његова благовјерна супруга Јелена носили крст Христов у најтежим временима за наш народ и за нашу Цркву. Високопреосвећени Владика је казао и да је посебан благослов долазак и присуство тројице архијереја страдалне Антиохијске Цркве. „Како је само благословено сабирање око имена Господњег. Шта има љепше него бити заједно са својом браћом, посебно са својом старијом браћом, са онима који су наслиједили апостолско предање Цркве Христове од Јерусалима преко Антиохије“, казао је Митрополит Амфилохије и нагласио да „су се хришћани први пут хришћанима назвали управо у Антиохији“.

„Као што каже Свети Игњатије – ми смо једна Црква и једна вјера. Тако смо осјетили у сваком тренутку. Нека Бог благослови читаву Православну Цркву“, казао је Владика Сава и подсјетио је да се Антиохијска Црква данас налази на

Сећање

Дана 26. октобра 2017. навршава се 30 година откада се упо којио протођакон Марко Илић, академски сликар, иконописац и катедрални ћакон Саборне цркве у Београду.

син Александар

распећу. „Али се истовремено спремамо за васкрсење“, додао је он.

Након светог богослужења, предавање о празнику одржао је ректор Цетињске богословије протојерејставрофор Гојко Перовић.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

У ЗАГРЕБУ Гласно ћутање и наше време

У среду, 18. октобра 2017. године, у свечаној сали СКД-а Просвјета у Загребу, одржано је треће у низу предавање у оквиру јесењег циклуса предавања на тему „Црква и Друштво“, који организује, благословом Његовог Високопреосвештенства Митрополита загребачко-љубљанског др Порфирија, Црквена општина загребачка. Предавање је одржано доцент на Катедри за Канонско право на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, др Растко Јовић, а његова тема је била: „Гласно ћутање и наше време“. После предавања уследила је дискусија у којој су пристути постављали питања на која је професор Јовић одговарао.

Извор: mitropolija-zagrebacka.org

Каменорезачка радионица Јаспис и Сард

Цара Душана бр. 2, Аранђеловац
<http://www.jaspisisard.co.rs/>
(+381) 064/1938710

Све за цркве – од камена:

- иконостаси
- подови
- свети престоли
- розете
- крстови, споменици
- горња места, синтроноси...

Ручно и ел. звоњење – источно

У Руса, Грка и светогораца до данас, а код Срба до пада Деспотовине, а од 2007. наново, и то: са програмирањем и са откуцањем часова и четвртина

Свеже: м. Жича (5 зв.), Копорин (3), Милешева (звено 9 тона); храм у Јовцу (3), Уљми (4) Крагујевцу (5), С. Паланци (3), Салаковцу (2), м. Вратна (2)... Белошевац (2), Медвеђа зв. 2 и час., Азања (зв. 4) и час., Витовница (2)...

Часовници – Обнова старих механичких, од историјског значаја, часовника; – Израда нових, тачних, са самосталним пребацивањем на „зима-лето“ време.

скуп „ЖЕЛ-МИР“ аутора

Веб-сајт: zelmir.atspace.com;
szeljko7@gmail.com;
065/920 5 851; 064/20 80 145

ПОСТОЈИ МОГУЋНОСТ КРЕДИТИРАЊА НАШИХ ПРОИЗВОДА НА 24 МЕСЕЧНЕ РАТЕ

ЛИВНИЦА ЦРКВЕНИХ ЗВОНА "ЛИГРАП"

34312 БЕЛОСАВЦИ ББ

ТЕЛ: 034/6883-502, 064 111 24 34

е-майл: lavnicaligrap@yahoo.com